

Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
ATHANASIOSA RANTOSA
od 15. prosinca 2022.¹

Predmet C-124/21 P

**International Skating Union
protiv**

Europske komisije

„Žalba – Tržišno natjecanje – Sportski savez – Propis koji je uspostavio međunarodni sportski savez koji usporedno izvršava regulatornu ovlast i obavlja gospodarsku djelatnost – Pravila o odobrenju natjecanja i sudjelovanja sportaša na njima te pravilnik o arbitražnom rješavanju sporova – Članak 101. stavak 1. UFEU-a – Ograničenje tržišnog natjecanja s obzirom na cilj – Opravdanje”

I. Uvod

1. Svojom žalbom International Skating Union (Međunarodni klizački savez, u daljnjem tekstu: ISU ili žalitelj) zahtijeva djelomično ukidanje presude Općeg suda Europske unije od 16. prosinca 2020., International Skating Union/Komisija (T-93/18, u daljnjem tekstu: pobijana presuda, EU:T:2020:610), kojom je taj sud djelomično odbio njegovu tužbu za poništenje Odluke Europske komisije C(2017) 8230 *final* od 8. prosinca 2017. koja se odnosi na postupak na temelju članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet AT/40208 – Pravila o prihvatljivosti Međunarodnog klizačkog saveza) (u daljnjem tekstu: sporna odluka).

2. Dva sportaša koja su podnijela prijavu zbog koje je Komisija pokrenula postupak protiv ISU-a, M. J. H. Tuitert i N. Kerstholt, te European Elite Athletes Association (Europsko udruženje vrhunskih sportaša), intervenijenti u prvostupanjskom postupku (u daljnjem tekstu: intervenijenti i podnositelji protužalbe), istodobno su podnijeli protužalbu kojom su također zahtijevali djelomično ukidanje pobijane presude.

3. Kao i u predmetu C-333/21, European Super League, u kojem je moje mišljenje podneseno istog dana, okosnica ovog predmeta je problematika odnosâ i povezanosti između prava tržišnog natjecanja i sporta te se u njemu postavljaju pitanja koja su, osim toga što su s pravnog stajališta neka od njih nova, također vrlo važna za sportske saveze s „egzistencijalnog” stajališta.

¹ Izvorni jezik: francuski

II. Okolnosti spora

4. Okolnosti spora navedene su u točkama 1. do 37. pobijane presude, a za potrebe ovog mišljenja mogu se sažeti na sljedeći način.

A. Činjenično stanje

5. ISU je jedini međunarodni sportski savez koji Međunarodni olimpijski odbor (MOO) priznaje u području umjetničkog i brzog klizanja. Čine ga nacionalne klizačke udruge (savezi), čiji su članovi klubovi i klizači.

6. ISU izvršava dvostruku dužnost jer se, s jedne strane, bavi reguliranjem, organizacijom, upravljanjem i promicanjem umjetničkog i brzog klizanja na svjetskoj razini te, s druge strane, obavlja gospodarsku djelatnost koja uključuje organiziranje međunarodnih natjecanja u klizanju.

7. ISU je u okviru svojih „regulatornih” dužnosti donio skup propisa, kodeksa i obavijesti, među kojima su utvrđena sljedeća pravila. ISU-ovi opći propisi uključuju pravila koja se nazivaju „pravila o prihvatljivosti”, kojima se određuju uvjeti pod kojima sportaši mogu sudjelovati u klizačkim natjecanjima. Tim se pravilima o prihvatljivosti predviđa, s jedne strane, da ISU ili njegovi članovi moraju odobriti takva natjecanja i, s druge strane, da ta natjecanja moraju biti u skladu s pravilima koja je uspostavio taj savez.

8. Navedena pravila o prihvatljivosti, u verziji usvojenoj tijekom 2014., uključivala su, među ostalim, pravilo 102. stavak 2. točku (c), pravilo 102. stavak 7. i pravilo 103. stavak 2., iz kojih proizlazi da se, u slučaju sudjelovanja sportaša u natjecanju koje ISU ili jedan od članova tog saveza nisu odobrili, dotična osoba izlaže sankciji doživotnog isključenja sa svih natjecanja koja organizira ISU.

9. Sadržavala su i pravilo 102. stavak 1. točku (a) podtočku i., u skladu s kojim osoba „može sudjelovati u aktivnostima i natjecanjima koja spadaju u ISU-ovu nadležnost ako ta osoba poštuje [njegova] načela i politike [...] kako su utvrđene u [njegovim] statutima”, te pravilo 102. stavak 1. točku (a) podtočku ii., kojim se određuje da je „uvjet prihvatljivosti namijenjen osiguranju odgovarajuće zaštite gospodarskih i drugih interesa ISU-a, koji koristi svoje financijske prihode za upravljanje i razvoj sportskih disciplina [...] i za potporu ili u korist [svojih] članova [...] i njihovih klizača”.

10. Pravila o prihvatljivosti revidirana su tijekom 2016.

11. U skladu s pravilom 102. stavkom 7., kako je izmijenjeno tom revizijom, sankcije predviđene u slučaju sudjelovanja sportaša u natjecanju koje ISU nije odobrio određuju se s obzirom na težinu počinjene povrede i uključuju upozorenje u slučaju prve povrede, isključenje do pet godina u slučaju nesavjesnog sudjelovanja u neovlaštenom natjecanju, isključenje do deset godina u slučaju svjesnog sudjelovanja na takvom natjecanju i doživotno isključenje u slučaju povrede koja se smatra „vrlo teškom”.

12. Usto, pravilo 102. stavak 1. točka (a) podtočka ii., kako je izmijenjeno navedenom revizijom, više se ne odnosi na odgovarajuću zaštitu ISU-ovih gospodarskih interesa i umjesto toga se u njemu navodi da je „uvjet prihvatljivosti namijenjen osiguranju odgovarajuće zaštite etičkih

vrijednosti, statutom određenih ciljeva i drugih legitimnih interesa” tog saveza, koji „koristi svoje financijske prihode za upravljanje i razvoj sportskih disciplina [...] i za potporu ili u korist [svojih] članova [...] i njihovih klizača”.

13. Usporedo s tim različitim pravilima, člankom 25. ISU-ovih statuta, primjenjivih od 30. lipnja 2006., predviđa se da sportaši koji žele osporiti odluku o neprihvatljivosti koja se na njih odnosi mogu podnijeti pritužbu protiv te odluke samo Tribunalu arbitral du sport (Sportski arbitražni sud, Court of Arbitration for Sport, u daljnjem tekstu: CAS) sa sjedištem u Lausannei (Švicarska).

14. ISU je 25. listopada 2015. objavio obavijest br. 1974 (u daljnjem tekstu: obavijest br. 1974), naslovljenu „Otvorena međunarodna natjecanja”, kojom se utvrđuje postupak za dobivanje odobrenja za organizaciju međunarodnog klizačkog natjecanja, koji se primjenjuje na članove tog saveza i na vanjske organizatore.

15. U toj se obavijesti navodi da ISU prethodno mora odobriti sva ta natjecanja i da ona moraju biti organizirana u skladu s pravilima koja je uspostavio taj savez. Osim toga, u navedenoj se obavijesti navodi skup općih, financijskih, tehničkih, sportskih i etičkih zahtjeva koje mora ispuniti svaki organizator klizačkog natjecanja. Njima se osobito predviđa da svaki zahtjev za odobrenje mora biti popraćen tehničkim i sportskim informacijama (mjesto natjecanja, iznos nagrada koje će se dodjeljivati, poslovni planovi, proračun, televizijsko praćenje itd.), da su svi organizatori dužni podnijeti izjavu kojom se potvrđuje da prihvaćaju ISU-ov etički kodeks i da ISU može zahtijevati dodatne informacije o tim različitim elementima. Kao što to proizlazi iz članka 4. točke (h) ISU-ova etičkog kodeksa, primjenjivog od 25. siječnja 2012., svaki organizator osobito se mora „suzdržati od sudjelovanja u bilo kojem obliku kladenja ili podržavanja bilo kojeg oblika kladenja ili igara na sreću povezanih s bilo kojim natjecanjem ili aktivnošću u nadležnosti” tog saveza.

16. U skladu s time, obavijest br. 1974 ovlašćuje ISU da prihvati ili odbije zahtjev za odobrenje na temelju zahtjeva navedenih u toj obavijesti, kao i na temelju temeljnih ciljeva koje taj savez želi ostvariti, kako su definirani osobito u članku 3. stavku 1. njegovih statuta. U slučaju odbijanja, organizator može podnijeti pritužbu CAS-u, u skladu s ISU-ovim postupovnim pravilima.

17. Naposljetku, tom se obavijesti predviđa da je svaki organizator klizačkog natjecanja dužan ISU-u platiti solidarni doprinos, čiji se iznos utvrđuje u svakom slučaju zasebno, za promidžbu i razvoj sportskih disciplina koje nadzire taj savez.

B. Upravni postupak i sporna odluka

18. Komisija je 8. prosinca 2017. donijela spornu odluku koja se odnosi na ISU-ova pravila donesena tijekom 2014. i ona koja proizlaze iz revizije iz 2016.

19. Komisija je u toj odluci, kao prvo, utvrdila da je mjerodavno tržište svjetsko tržište organizacije i komercijalizacije međunarodnih natjecanja u brzom klizanju. Ta je institucija također istaknula da je ISU mogao znatno utjecati na tržišno natjecanje na tom tržištu zbog svojeg dvostrukog svojstva subjekta koji ima ovlast odobravanja međunarodnih natjecanja u toj disciplini i subjekta odgovornog za organizaciju najznačajnijih od tih natjecanja.

20. Kao drugo, Komisija je smatrala da se ISU može smatrati udruženjem poduzetnika i da pravila koja je donio predstavljaju odluku takvog udruženja poduzetnika u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a.

21. Kao treće, ta je institucija smatrala da se pravilima o prihvatljivosti i odobrenju koja je uspostavio ISU nastoji ograničiti tržišno natjecanje, u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a, zbog toga što ispitivanje sadržaja tih pravila, njihovih ciljeva te njihova ekonomskog i pravnog konteksta u biti pokazuje da su se mogla upotrijebiti za sprečavanje toga da potencijalni organizatori međunarodnih natjecanja u brzom klizanju koji konkuriraju ISU-ovim organizatorima pristupe predmetnom tržištu, da su mogla ograničiti mogućnosti profesionalnih brzih klizača da slobodno sudjeluju na takvim natjecanjima i da su potencijalnim organizatorima tih natjecanja mogla uskratiti usluge sportaša čije je sudjelovanje potrebno kako bi se ona mogla održati.

22. Kao četvrto, Komisija je napomenula da nije potrebno ispitati učinke predmetnih pravila na tržišno natjecanje, a zatim je iznijela razloge zbog kojih je smatrala da su ta pravila imala i protutržišne učinke.

23. Kao peto, u biti je ocijenila da se ne može smatrati da su navedena pravila izuzeta iz područja primjene članka 101. stavka 1. UFEU-a jer je riječ o ograničenjima koja su svojstvena ostvarivanju legitimnih ciljeva i koja su im proporcionalna, tako da ih s obzirom na njihov cilj i njihove protutržišne učinke treba kvalificirati kao ograničenja koja su zabranjena tom odredbom.

24. Kao šesto, Komisija je smatrala da pravila koja je ISU donio u području arbitraže sama po sebi ne predstavljaju ograničenje tržišnog natjecanja, ali da u ovom slučaju ipak povećavaju ograničenje tržišnog natjecanja koje proizlazi iz pravila o prihvatljivosti i odobrenju koja je uspostavio taj savez.

25. Kao sedmo i posljednje, smatrala je da ta pravila o prihvatljivosti i odobrenju ne ispunjavaju kumulativne uvjete predviđene u članku 101. stavku 3. UFEU-a da bi se na njih primijenilo izuzeće na temelju te odredbe, da utječu na trgovinu među državama članicama, da imaju učinke u Uniji i u Europskom gospodarskom prostoru (EGP) te da je potrebno naložiti ISU-u da otkloni takvu povredu pod prijetnjom periodičkih novčanih kazni, a da mu se pritom ipak ne izrekne novčana kazna, osobito s obzirom na to da u tom području ne postoji presedan.

26. Izreka sporne odluke sadržava članak 1., u skladu s kojim je ISU „povrijedio [...] članak 101. [UFEU-a] i članak 53. Sporazuma [o EGP-u] time što je donio i primijenio pravila o prihvatljivosti na brzo klizanje, osobito pravila 102. i 103. Općih propisa [...] iz 2014. i 2016. godine”. Sadržava i članak 2., kojim se tom savezu nalaže da otkloni tu povredu i da se suzdrži od njezina ponavljanja, te članak 4., kojim se predviđa izricanje periodičkih novčanih kazni u slučaju nepoštovanja tih naloga.

C. Sudski postupak i pobijana presuda

27. Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 19. veljače 2018. ISU je zahtijevao poništenje sporne odluke. U prilog svojim zahtjevima istaknuo je osam tužbenih razloga, od kojih se u biti prvi temelji na povredi obveze obrazlaganja, drugi, treći, četvrti i peti na povredi članka 101. UFEU-a u dijelu u kojem se taj članak primijenio na njegova pravila o prihvatljivosti i

odobrenju², šesti na povredi navedenog članka u dijelu u kojem se on primijenio na njegova pravila u području arbitraže, a sedmi i osmi na nezakonitosti nalogâ i periodičkih novčanih kazni koje su mu izrečene.

28. Opći sud 16. prosinca 2020. donio je pobijanu presudu, u kojoj je u biti odlučio da sporna odluka nije nezakonita u dijelu u kojem se odnosi na ISU-ova pravila o prihvatljivosti i odobrenju, nego u dijelu u kojem se odnosi na pravila koja je taj savez uspostavio u području arbitraže.

D. Zahtjevi stranaka

1. Žalbeni zahtjevi

29. ISU svojom žalbom zahtijeva od Suda:

- da ukine pobijanu presudu u dijelu u kojem se njome djelomično odbija tužba u prvom stupnju;
- da poništi spornu odluku u dijelu koji već nije poništen pobijanom presudom i
- da Komisiji i intervenijentima naloži snošenje troškova prvostupanjskog i žalbenog postupka.

30. Komisija zahtijeva da se žalba odbije i da se ISU-u naloži snošenje troškova.

31. Intervenijenti zahtijevaju da se žalba odbije.

2. Protužalbeni zahtjevi

32. Svojom protužalbom podnositelji protužalbe od Suda zahtijevaju:

- da ukine pobijanu presudu u dijelu u kojem se njome djelomično poništava sporna odluka;
- da odbije tužbu u prvom stupnju u dijelu koji već nije odbijen pobijanom presudom i
- da naloži ISU-u snošenje troškova žalbenog postupka.

33. Komisija zahtijeva da se protužalba prihvati i da se ISU-u naloži snošenje troškova.

34. ISU zahtijeva da se protužalba odbije i da se intervenijentima naloži snošenje troškova.

III. Analiza žalbe

A. Uvodne napomene

35. Prije nego što ispitam žalbu, čini mi se korisnim pojasniti analitički okvir koji valja primijeniti prilikom analize, s obzirom na pravo tržišnog natjecanja, pravila koja donose sportski savezi.

² Žaliteljev drugi tužbeni razlog odnosio se na utvrđenje ograničenja s obzirom na cilj, a treći i četvrti tužbeni razlog odnosili su se na Komisijinu ocjenu pitanja je li ograničenje tržišnog natjecanja svojstveno i proporcionalno ostvarivanju legitimnih ciljeva.

1. Primjena članka 101. stavka 1. UFEU-a na pravila koja donose sportski savezi

36. Prema sudskoj praksi Suda, bavljenje sportom obuhvaćeno je pravilima UFEU-a u području tržišnog natjecanja jer predstavlja gospodarsku djelatnost³. Iz toga slijedi da pravila sportskih upravljačkih tijela kao što su ISU-ova pravila načelno nisu izuzeta iz primjene prava tržišnog natjecanja Unije⁴.

37. Međutim, svaka mjera koju je donio sportski savez i koja može imati ograničavajući učinak na tržišno natjecanje ne potpada nužno pod zabranu iz članka 101. stavka 1. UFEU-a. Naime, za potrebe primjene te odredbe na konkretan slučaj prije svega treba voditi računa o globalnom kontekstu u kojem je ta mjera donesena ili ima učinak i osobito o njezinim ciljevima⁵.

38. Stoga se, u okviru primjene prava tržišnog natjecanja na pravila koja uspostavljaju sportski savezi, upućivanja na specifičnu prirodu sporta iz članka 165. UFEU-a mogu pokazati relevantnima, osobito u svrhu ocjene mogućih opravdanja ograničenja tržišnog natjecanja⁶.

39. Stoga, ako se ograničavajući učinci koji proizlaze iz spornog propisa sportskog saveza razumno mogu smatrati nužnima kako bi se zajamčio legitiman „sportski” cilj i ako navedeni učinci ne prekoračuju ono što je nužno kako bi se osiguralo ostvarenje tog cilja, te mjere nisu obuhvaćene člankom 101. stavkom 1. UFEU-a⁷.

40. U tom pogledu valja pojasniti da je analiza popratnih ograničavajućih učinaka i pitanja je li određeno ponašanje izuzeto iz područja primjene članka 101. stavka 1. UFEU-a zbog toga što je proporcionalno legitimnom cilju koji se njime želi postići različita od analize toga je li cilj ili učinak tog ponašanja ograničenje tržišnog natjecanja. Kao što to jasno proizlazi iz sudske prakse Suda, tek nakon što u prvoj fazi utvrdi da mjera može ograničiti tržišno natjecanje u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a, a da pritom ipak ne dođe do izričitog utvrđenja ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj ili s obzirom na učinak, Sud u drugoj fazi ispituje jesu li ograničavajući učinci na tržišno natjecanje svojstveni ostvarivanju legitimnih i proporcionalnih ciljeva, čime su stoga izuzeti iz područja primjene članka 101. stavka 1. UFEU-a⁸.

41. Suprotno Komisijinu pristupu u spornoj odluci, valja utvrditi da je Opći sud u pobijanoj presudi zajedno ispitao žaliteljev drugi tužbeni razlog, koji se odnosi na utvrđenje prema kojem se pravilima o prihvatljivosti nastojalo ograničiti tržišno natjecanje, te treći i četvrti tužbeni razlog, koji se odnose na Komisijinu ocjenu pitanja je li ograničenje tržišnog natjecanja svojstveno i proporcionalno ostvarivanju legitimnih ciljeva⁹.

³ Vidjeti presudu od 25. travnja 2013., Asociația Accept (C-81/12, EU:C:2013:275, t. 45. i navedenu sudsku praksu).

⁴ Vidjeti u tom smislu presudu od 18. srpnja 2006., Meca-Medina i Majcen/Komisija (C-519/04 P, u daljnjem tekstu: presuda Meca-Medina, EU:C:2006:492, t. 29. do 34.).

⁵ Vidjeti presudu od 19. veljače 2002., Wouters i dr. (C-309/99, EU:C:2002:98, t. 97.).

⁶ Vidjeti presudu od 16. ožujka 2010., Olympique Lyonnais (C-325/08, EU:C:2010:143, t. 40.).

⁷ Vidjeti presudu Meca-Medina, t. 42. i 45. i navedenu sudsku praksu.

⁸ Vidjeti presude od 19. veljače 2002., Wouters i dr. (C-309/99, EU:C:2002:98, t. 110.); od 4. rujna 2014., API i dr. (C-184/13 do C-187/13, C-194/13, C-195/13 i C-208/13, EU:C:2014:2147, t. 43. i 49.) i od 23. studenoga 2017., CHEZ Elektro Bulgaria i FrontEx International (C-427/16 i C-428/16, EU:C:2017:890, t. 51. i 57.).

⁹ Vidjeti točke 87. do 89. ovog mišljenja.

42. Osim toga, primjena pojma „popratni ograničavajući učinci” ne podrazumijeva odvagivanje pozitivnih i negativnih učinaka na tržišno natjecanje, s obzirom na to da se ta analiza može provesti samo u posebnom okviru članka 101. stavka 3. UFEU-a¹⁰. Iz toga slijedi da se teorija o popratnim ograničavajućim učincima može pokazati osobito relevantnom u slučaju pravila koja donose sportski savezi, s obzirom na to da su uvjeti koje je potrebno ispuniti da bi se primijenilo izuzeće na temelju članka 101. stavka 3. UFEU-a teže ostvarivi od onih iz presude Meca-Medina¹¹. U tom pogledu valja podsjetiti na to da, kako bi se na temelju članka 101. stavka 3. UFEU-a primijenilo pojedinačno izuzeće, mjera treba ispunjavati četiri kumulativna uvjeta predviđena u tom članku i da je na stranci kojoj se prigovara da je povrijedila pravila tržišnog natjecanja da dokaže da pozitivni učinci na tržišno natjecanje u obliku povećanja učinkovitosti koji su prije svega povezani s gospodarskim koristima, kao što je stvaranje veće vrijednosti smanjenjem troškova proizvodnje ili poboljšanje i stvaranje novog proizvoda, prevladavaju nad ograničavajućim učincima sporazuma.

43. Naposljetku, ako ograničenja prekoračuju ono što je nužno za jamčenje ostvarenja legitimnog cilja koji se želi postići, valja analizirati njihove učinke na tržišno natjecanje primjenom klasične analize iz članka 101. stavka 1. UFEU-a, a da se pritom ne isključi mogućnost eventualnog opravdanja na temelju članka 101. stavka 3. UFEU-a¹².

2. Obveze sportskog saveza koji ima ovlast davanja odobrenja i monopol nad organizacijom sportskih događaja

44. S obzirom na ulogu koja se uobičajeno dodjeljuje sportskim savezima, oni se izlažu opasnosti od sukoba interesa koji proizlazi iz činjenice da, s jedne strane, imaju regulatornu ovlast i, s druge strane, da istodobno obavljaju gospodarsku djelatnost.

45. Stoga, ako ta ovlast ne podliježe ograničenjima, obvezama ili kontroli, sportski savez koji ima navedenu ovlast može narušiti tržišno natjecanje na način da drugim subjektima uskrati pristup predmetnom tržištu davanjem prednosti natjecanju ili natjecanjima koja sâm organizira. Doista, sustav nenarušenog tržišnog natjecanja može se jamčiti samo ako su različitim gospodarskim subjektima bile osigurane jednake mogućnosti¹³.

46. Opći sud je u pobijanoj presudi potvrdio Komisijino stajalište u pogledu opasnosti od sukoba interesa, s obzirom na to da je Komisija naglasila potrebu da se na to kumuliranje primijeni skup ograničenja i kontrola, osobito tako da se mogućnost sportskog saveza da upotrebljava svoje ovlasti odobravanja i sankcioniranja ograniči primjenom transparentnih, objektivnih, nediskriminirajućih i proporcionalnih kriterija kako bi se spriječila svaka opasnost od zlouporabe koja uključuje davanje prednosti gospodarskoj djelatnosti dotične osobe ili stavljanje u nepovoljniji položaj djelatnosti njezinih konkurenata, pa čak i isključenje svakog tržišnog natjecanja. U tom pogledu, analiza Općeg suda prije svega se temeljila na sudskoj praksi Suda proizašloj iz presuda MOTOE i OTOC¹⁴.

¹⁰ Vidjeti uvodne izjave 29. i 30. Komunikacije Komisije o smjernicama za primjenu članka 81. stavka 3. Ugovora (SL 2004., C 101, str. 97.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 269.).

¹¹ Vidjeti točku 40. ovog mišljenja.

¹² Vidjeti presudu od 28. veljače 2013., Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas (C 1/12, u daljnjem tekstu: presuda OTOC, EU:C:2013:127, t. 101. do 103.).

¹³ Vidjeti presudu od 1. srpnja 2008., MOTOE (C-49/07, u daljnjem tekstu: presuda MOTOE, EU:C:2008:376, t. 51.), i presudu OTOC, t. 88.

¹⁴ Vidjeti presude MOTOE, t. 49. do 52. i OTOC, t. 69. do 92.

47. U ovom slučaju, budući da ISU sâm organizira natjecanja i da također ima ovlast odobravanja natjecanja koja organiziraju treće osobe, valja utvrditi da ta situacija može dovesti do sukoba interesa, što podrazumijeva da taj savez ima određene obveze u okviru izvršavanja svojih regulatornih dužnosti kako ne bi narušio tržišno natjecanje.

48. Međutim, valja naglasiti da sama okolnost da isti subjekt obavlja dužnosti regulatora i organizatora sportskih natjecanja sama po sebi ne podrazumijeva povredu prava tržišnog natjecanja Unije. Osim toga, iz sudske prakse navedene u točki 46. ovog mišljenja proizlazi, a da pritom nije potrebno strukturno odvojiti te dvije dužnosti, da je glavna obveza sportskog saveza koji se nalazi u situaciji u kojoj je ISU osigurati da te treće osobe ne budu neopravdano lišene pristupa tržištu do te mjere da je tržišno natjecanje na tom tržištu narušeno.

49. Iz toga slijedi da sportski savezi mogu pod određenim uvjetima uskratiti pristup tržištu trećim osobama, a da pritom to ne predstavlja povredu članka 101. stavka 1. UFEU-a, ako je to uskraćivanje opravdano legitimnim ciljevima i ako su mjere koje su donijeli ti savezi proporcionalne navedenim ciljevima.

B. Prvi žalbeni razlog i drugi protužalbeni razlog

1. Uvodne napomene

50. ISU trima dijelovima prvog žalbenog razloga dovodi u pitanje dio pobijane presude kojim se potvrđuje postojanje neopravdanog ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj, koje se odnosi na sustav prethodnog odobrenja i odredbu o isključivosti uz koju se propisuju sankcije uspostavljene njegovim pravilima. Konkretnije, prigovara Općem sudu:

- u prvom dijelu, da nije ispitao njegove argumente koji se odnose na Komisijinu ocjenu određenih činjenica na kojima se temelji utvrđenje ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj;
- u drugom dijelu, da je Komisijinu činjeničnu i pravnu ocjenu zamijenio svojom ocjenom, pri čemu je na temelju pogrešnog tumačenja članka 101. stavka 1. UFEU-a utvrdio da postoji povreda različita od one utvrđene u članku 1. sporne odluke;
- u trećem dijelu, da je počinio pogreške u općoj analizi četiriju elemenata koje je Komisija uzela u obzir kako bi zaključila da pravila o prihvatljivosti predstavljaju ograničenje tržišnog natjecanja s obzirom na cilj¹⁵.

51. Intervenijenti drugim protužalbenim razlogom također dovode u pitanje dio presude na koji se odnosi treći dio prvog žalbenog razloga, s drukčijeg stajališta da je Opći sud pogrešno smatrao da ISU-ovo ponašanje kojim je nastojao zaštititi vlastite gospodarske interese samo po sebi nema protutržišni cilj.

¹⁵ Konkretno, ISU navodi da ispitivanje koje je proveo Opći sud u pogledu sadržaja pravila koja je ISU uspostavio, pravnog i gospodarskog konteksta u kojem se ona nalaze i ciljeva koje ostvaruju nije otkrilo stupanj štetnosti koji se zahtijeva za kvalifikaciju ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj.

52. Glavno je pitanje u okviru tih žalbenih razloga, koji sadržavaju nekoliko elemenata koji se preklapaju, u biti to je li Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava prilikom tumačenja članka 101. stavka 1. UFEU-a time što je potvrdio spornu odluku u mjeri u kojoj se njome utvrdilo da postoji ograničenje tržišnog natjecanja s obzirom na cilj.

53. Stoga ću te žalbene razloge i njihove dijelove ispitati zajedno, pri čemu ću u analizi koja slijedi, ako to bude potrebno, navesti posebne aspekte nekih od tih žalbenih razloga ili njihovih dijelova.

2. Dopusštenost

54. Prije analize prvog žalbenog razloga prije svega valja odbiti prigovore nedopusštenosti koje su intervenijenti istaknuli u pogledu prvog dijela i jednog dijela trećeg dijela prvog žalbenog razloga.

55. Suprotno onomu što tvrde te stranke, ISU-ova argumentacija ne predstavlja zahtjev za ponovnu ocjenu činjenica podnesen na temelju navodnih pogrešaka koje se tiču prava. Naime, ta se argumentacija doista odnosi na pravno pitanje i, konkretnije, na tumačenje članka 101. stavka 1. UFEU-a koje je proveo Opći sud, s obzirom na to da ISU tvrdi da je Opći sud utvrdio pogrešan pravni kriterij za primjenu uvjeta koji se odnose na utvrđenje povrede prava tržišnog natjecanja.

56. Nadalje, zbog sličnih razloga valja odbiti prigovor nedopusštenosti koji je ISU istaknuo u pogledu drugog protužalbenog razloga. Naime, argument intervenijenata ne odnosi se na činjenično pitanje, nego na isključivo pravnu ocjenu Općeg suda. Kao što se to pojašnjava u točki 102. ovog mišljenja, žalitelj se poziva na pogrešku koja se tiče prava, pri čemu prigovara Općem sudu da nije uzeo u obzir činjenicu da se ISU nalazi u drukčijoj situaciji od svih drugih poduzetnika za koje je zaštita vlastitih gospodarskih interesa legitimna.

57. Naposljetku, valja odbiti ISU-ov zahtjev da se taj žalbeni razlog proglasi bespredmetnim jer je Opći sud, neovisno o problematici koju ističu intervenijenti, konačno potvrdio Komisijin zaključak o postojanju ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj. Naime, drugi protužalbeni razlog odnosi se na pitanje koje je povezano s pravnim i gospodarskim kontekstom ovog predmeta i s općenitijom problematikom sprečavanja opasnosti od sukoba interesa.

3. Meritum: utvrđenje ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj

a) Općenita razmatranja o granicama pojma „protutržišni cilj” u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a

58. Kako bi sporazum, odluka udruženja poduzetnika ili usklađeno djelovanje bili obuhvaćeni zabranom iz članka 101. stavka 1. UFEU-a, oni moraju „ima[ti] za cilj ili posljedicu” sprečavanje, ograničenje ili narušavanje tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu.

59. U tom pogledu valja podsjetiti na to da protutržišni cilj i protutržišni učinak sporazuma nisu kumulativni, nego alternativni uvjeti za ocjenu je li takav sporazum obuhvaćen zabranom iz članka 101. stavka 1. UFEU-a. Stoga prema ustaljenoj praksi Suda alternativnost te pretpostavke, naglašena veznikom „ili”, dovodi ponajprije do nužnosti razmatranja samog cilja sporazuma, uzimajući u obzir gospodarski kontekst u kojem se treba primijeniti¹⁶.

¹⁶ Vidjeti presudu od 18. studenoga 2021., Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, t. 55. i navedenu sudsku praksu).

60. Prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, određeni oblici usklađenog djelovanja među poduzetnicima pokazuju dovoljan stupanj štetnosti za tržišno natjecanje kako bi se moglo smatrati da ispitivanje njihovih učinaka nije nužno¹⁷. Ta sudska praksa proizlazi iz činjenice da se određeni oblici usklađenog djelovanja među poduzetnicima mogu smatrati po samoj svojoj prirodi štetnima za dobro funkcioniranje normalnog tržišnog natjecanja¹⁸.

61. Iz sudske prakse Suda također proizlazi da nije potrebno ispitati učinke sporazuma ako je dokazan njegov protutržišni cilj¹⁹. Međutim, u slučaju da analiza nekog oblika usklađenog djelovanja između poduzetnika ne pokaže dovoljan stupanj štetnosti za tržišno natjecanje, treba ispitati njegove posljedice i, kako bi ih se zabranilo, zahtijevati ispunjenje svih elemenata koji dokazuju da je tržišno natjecanje doista bilo osjetno spriječeno, ograničeno ili narušeno²⁰.

62. Kako bi se ocijenilo sadržava li odluka udruženja poduzetnika dovoljan stupanj štetnosti da bi se mogla smatrati ograničenjem tržišnog natjecanja s obzirom na cilj u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a, valja uzeti u obzir sadržaj njezinih odredbi, ciljeve koje želi postići te njezin ekonomski i pravni kontekst²¹.

63. Nakon tih pojašnjenja, sada valja razmotriti analizu Općeg suda kako bi se utvrdilo je li on valjano smatrao da su ISU-ova pravila dosegala takav stupanj štetnosti da se mogu pretpostaviti njihovi negativni učinci na tržišno natjecanje.

b) Ocjena postojanja ograničenja s obzirom na cilj u ovom slučaju

64. Predlažem da se primijeni „klasični” analitički okvir za utvrđenje ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj, tako da se najprije ispita analiza koju je Opći sud proveo u pogledu sadržaja (odjeljak 1.) i ciljeva (odjeljak 2.) pravila o prihvatljivosti, što će me dovesti do preliminarne zaključka (odjeljak 3.), nakon čega ću razmotriti argumente koje je žalitelj istaknuo o pogreškama koje je Opći sud navodno počinio u svojoj ocjeni pravnog (odjeljak 4.) i gospodarskog konteksta (odjeljak 5.) te time što je odbio uzeti u obzir namjeru stranaka.

1) Analiza sadržaja pravila o prihvatljivosti

65. Uvodno valja podsjetiti na to da iz utvrđenja Općeg suda proizlazi da se u ISU-ovim pravilima koja su bila na snazi prije izmjena uvedenih tijekom 2016. i objave obavijesti br. 1974 nije predviđao nijedan kriterij za odobravanje natjecanja koja su treće osobe namjeravale organizirati, a svako je sudjelovanje na događajima koje su organizirale treće osobe sankcionirano doživotnim isključenjem. Opći sud stoga je smatrao da je žalitelj prije objave te obavijesti imao potpuno diskreciono pravo prilikom odbijanja takvih natjecanja²².

66. Donošenjem obavijesti br. 1974 izmijenjena su pravila o prihvatljivosti, pri čemu se utvrdio postupak koji treba slijediti kako bi vanjski organizator mogao dobiti odobrenje za organizaciju natjecanja u okviru sustava prethodnog odobrenja uvođenjem određenog broja općih,

¹⁷ Vidjeti presudu od 18. studenoga 2021., Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, t. 57. i navedenu sudsku praksu).

¹⁸ Vidjeti presudu od 11. rujna 2014., CB/Komisija (C-67/13 P, u daljnjem tekstu: presuda CB/Komisija, EU:C:2014:2204, t. 50. i navedenu sudsku praksu).

¹⁹ Vidjeti presudu od 4. lipnja 2009., T-Mobile Netherlands i dr. (C-8/08, EU:C:2009:343, t. 28. i 30.).

²⁰ Vidjeti presudu CB/Komisija, t. 52. i navedenu sudsku praksu.

²¹ Vidjeti presudu od 16. srpnja 2015., ING Pensii (C-172/14, EU:C:2015:484, t. 33. i navedenu sudsku praksu).

²² Vidjeti točku 86. pobijane presude.

financijskih, tehničkih, sportskih i etičkih zahtjeva u tu svrhu²³. Unatoč izmjenama uvedenima tom obavijesti, Opći sud smatrao je da ISU-ova diskrecijska ovlast nije bitno izmijenjena. Opći sud tako je smatrao da je ISU i dalje raspolagao širokom marginom prosudbe koja mu omogućuje da uskrati pristup tržištu svim konkurentima na temelju nejasno opisanih uvjeta, uključujući zbog razloga koji nisu izričito predviđeni u pravilima o prihvatljivosti ili u etičkom kodeksu, što je moglo dovesti do donošenja odluka o odbijanju zbog nezakonitih razloga²⁴. Usto, ISU je izricao ili je prijetio da će izreći stroge sankcije klizačima koji sudjeluju u natjecanjima koja su organizirali konkurenti kojima nije izdano odobrenje.

67. Opći sud je na temelju tih utvrđenja zaključio da pravila o prihvatljivosti predstavljaju ograničenje tržišnog natjecanja s obzirom na cilj, pri čemu je provedenu analizu sadržaja pravila o prihvatljivosti usredotočio, s jedne strane, na kriterije za odobrenje²⁵ i, s druge strane, na strogost sankcija predviđenih tim pravilima²⁶, što su elementi koje će zasebno razmotriti u nastavku.

i) Kriteriji za odobrenje predviđeni pravilima o prihvatljivosti

68. U tom pogledu uvodno podsjećam na to da je, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, temeljni pravni kriterij za određivanje postojanja ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj utvrđenje da sporazum sam po sebi predstavlja *dovoljan stupanj štetnosti* u odnosu na tržišno natjecanje kako bi se smatralo da nije potrebno istraživati njegove učinke²⁷. Stoga takvo utvrđenje treba biti ograničeno samo na oblike usklađenog djelovanja koji se mogu smatrati *po svojoj prirodi štetnima za dobro funkcioniranje normalnog tržišnog natjecanja*²⁸ i čija je štetnost *lako prepoznatljiva*²⁹, što zahtijeva usko tumačenje pojma „ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj”³⁰.

69. Osim toga, valja napomenuti da, kako bi se opravdala kvalifikacija sporazuma ograničenjem „s obzirom na cilj”, a da pritom nije potrebno ispitati njegove konkretne posljedice, mora postojati dovoljno čvrsto i uvjerljivo iskustvo kako bi se moglo smatrati da je taj sporazum sam po sebi štetan za dobro funkcioniranje tržišnog natjecanja³¹.

70. Valja navesti da Opći sud u točki 89. pobijane presude tvrdi da se protutržišni cilj ISU-ovih pravila može izvesti iz činjenice da je ISU raspolagao *širokom marginom prosudbe za odbijanje natjecanja koja su predložile treće osobe*, što je moglo dovesti do donošenja odluka o odbijanju zbog nezakonitih razloga. Stoga, prema mišljenju Općeg suda, ograničenje tržišnog natjecanja s obzirom na cilj proizlazi iz ISU-ove diskrecijske ovlasti, a time i iz sposobnosti tog saveza, da odbije događaje koje su organizirale treće osobe.

²³ Vidjeti točku 15. ovog mišljenja.

²⁴ Vidjeti točke 89. i 95. pobijane presude.

²⁵ Vidjeti točke 84. do 89. i 96. do 98. pobijane presude.

²⁶ Vidjeti točke 90. do 95. pobijane presude.

²⁷ Vidjeti presudu od 2. travnja 2020., Budapest Bank i dr. (C-228/18, EU:C:2020:265, t. 37. i navedenu sudsku praksu).

²⁸ Vidjeti presudu CB/Komisija, t. 50. i mišljenje nezavisnog odvjetnika N. Wahla u predmetu CB/Komisija (C-67/13 P, EU:C:2014:1958, t. 39.).

²⁹ Vidjeti mišljenje nezavisnog odvjetnika N. Wahla u predmetu CB/Komisija (C-67/13 P, EU:C:2014:1958, t. 56.) i mišljenje nezavisnog odvjetnika M. Bobeka u predmetu Budapest Bank i dr. (C-228/18, EU:C:2019:678, t. 42.).

³⁰ Vidjeti presudu od 2. travnja 2020., Budapest Bank i dr. (C-228/18, EU:C:2020:265, t. 54. i navedenu sudsku praksu).

³¹ Vidjeti presudu od 2. travnja 2020., Budapest Bank i dr. (C-228/18, EU:C:2020:265, t. 76. i navedenu sudsku praksu) i mišljenje nezavisnog odvjetnika M. Bobeka u predmetu Budapest Bank i dr. (C-228/18, EU:C:2019:678, t. 54. i 63. do 73.).

71. Komisija zagovara to stajalište na temelju presude T-Mobile Netherlands i dr.³², pri čemu tvrdi da se protutržišni učinak u ovom slučaju može izvesti iz činjenice da ISU-ova pravila „mogu” ograničiti tržišno natjecanje.

72. Međutim, čini mi se dvojbenim da se može smatrati da *teoretska mogućnost* narušavanja tržišnog natjecanja na temelju *široke margine prosudbe* koju može imati sportski savez može biti dovoljna za utvrđivanje protutržišnog cilja, tim više jer su protutržišni učinci, koji se načelno trebaju moći pretpostaviti, neizvjesni i u svakom slučaju ne proizlaze iz analize Općeg suda, s obzirom na to da je on pružio samo apstraktno tumačenje ISU-ovih pravila o kojima je riječ, a pritom nije ispitao nijedan konkretan primjer njihove provedbe.

73. Ističem i da samo postojanje mehanizma prethodnog odobrenja koji vanjskim organizatorima omogućuje da zatraže pristup tržištu, neovisno o ISU-ovoj diskrecijskoj ovlasti za odbijanje takvog odobrenja, samo po sebi treba biti dovoljno da se postave pitanja u pogledu dovoljne štetnosti ISU-ovih pravila sa stajališta prava tržišnog natjecanja. Prema mojem mišljenju, na pitanje je li uspostavljeni mehanizam doista dovoljan da bi se osiguralo stvarno tržišno natjecanje na tržištu o kojem je riječ ili se njime ograničuje tržišno natjecanje može se odgovoriti samo na temelju analize protutržišnih učinaka.

74. Usto, kad se pobliže ispituju elementi koje je Opći sud uzeo u obzir u okviru analize sadržaja pravila o prihvatljivosti kako bi se utvrdila margina prosudbe koju ima ISU, čini mi se spornim da ti elementi mogu biti štetni, kao što se to zahtijeva sudskom praksom Suda u svrhu utvrđivanja ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj³³. U tom pogledu podsjećam na to da je Opći sud u okviru analize sadržaja pravila o prihvatljivosti uzeo u obzir, uz sankcije, nepostojanje izravne veze između, s jedne strane, pravila o prihvatljivosti i, s druge strane, legitimnih ciljeva ili natjecanja ili niza natjecanja koja organizira ISU.

75. Primjerice, činjenica da sportski savez u tim pravilima nedovoljno precizno definira ciljeve koji se žele postići, pri čemu samo upotrebljava „nejasne izraze”, ili da ne predviđa iscrpan popis zahtjeva potrebnih za odobravanje natjecanja koje organizira treća osoba (pri čemu zadržava pravo da od organizatora zatraži dodatne informacije povezane s različitim prethodno navedenim zahtjevima), kao što je to utvrdio Opći sud u točkama 85. i 87. pobijane presude, stvarno može biti naznaka širokog ili čak pretjeranog dosega pravila o prihvatljivosti i znatne margine prosudbe koju ima taj savez, ali nipošto ne može otkriti štetnost sa stajališta tržišnog natjecanja ili protutržišni cilj³⁴. Isto vrijedi i za utvrđenja Općeg suda iz točke 97. pobijane presude u pogledu nepostojanja veze između žaliteljevih pravila o prihvatljivosti i natjecanja ili niza natjecanja koja on organizira.

76. Kao drugo, valja utvrditi, kao što to uostalom ističe ISU, da se Opći sud prije svega oslonio na sudsku praksu Suda u okviru predmeta koji se odnose na ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na *učinak* kako bi zaključio da postoji ograničenje tržišnog natjecanja s obzirom na *cilj*.

77. Konkretnije, kad je riječ o obavijesti br. 1974., Opći sud je u točki 88. pobijane presude smatrao da ta obavijest ne sadržava „kriterije za odobrenje koji su jasno definirani, transparentni, nediskriminirajući, provjerljivi i sposobni organizatorima natjecanja jamčiti učinkovit pristup

³² Presuda od 4. lipnja 2009., T-Mobile Netherlands i dr. (C-8/08, EU:C:2009:343, t. 31.)

³³ Vidjeti točku 68. ovog mišljenja.

³⁴ Međutim, ti se elementi mogu uzeti u obzir u okviru analize popratnih ograničavajućih učinaka kako bi se pojasnila neproporcionalnost ISU-ovih pravila.

relevantnom tržištu” u smislu sudske prakse povodom presude OTOC³⁵. Prema mišljenju Općeg suda, nepostojanje takvih kriterija u ISU-ovim pravilima relevantan je element za utvrđivanje postojanja ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj.

78. Međutim, valja utvrditi da, iako je Sud u presudi OTOC odlučio da činjenica da prethodno navedeni kriteriji nisu predviđeni može dovesti do ograničenja tržišnog natjecanja, nije smatrao da nepostojanje takvih kriterija automatski dovodi do kvalifikacije ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj, nego da je to pokazatelj ograničavajućih učinaka koji proizlaze iz propisa u kojem se ne predviđaju takvi kriteriji³⁶.

79. Međutim, unatoč činjenici da je sâm Opći sud u točki 72. pobijane presude izričito priznao da je propis o kojem je riječ u predmetu u kojem je donesena presuda OTOC Sud kvalificirao kao ograničenje s obzirom na učinak, ipak je odlučio da ta okolnost ne sprečava mogućnost da se ta sudska praksa (kao i ona koja se temelji na presudi MOTOE) primijeni u okviru analize ograničenja s obzirom na cilj. Kako bi opravdao svoj pristup, Opći sud oslonio se na presudu Generics (UK) i dr.³⁷, a osobito na njezinu točku 84., na temelju koje se, prema mišljenju Općeg suda, može smatrati da sporazum može ograničiti tržišno natjecanje s obzirom na cilj u određenom kontekstu, dok bi u drugim okolnostima bila potrebna analiza učinaka sporazuma.

80. Doista, iako nije sporno da sporazum, ovisno o svojem kontekstu, u određenim slučajevima može ograničiti tržišno natjecanje s obzirom na cilj, dok u drugim slučajevima treba analizirati njegove učinke, to ne znači da se kriteriji iz presude OTOC (ili presude MOTOE) mogu izravno primijeniti na ovaj predmet kako bi se utvrdilo ograničenje tržišnog natjecanja s obzirom na cilj.

81. Međutim, Opći sud u ovom predmetu ne objašnjava ni koji „određeni kontekst” opravdava kvalifikaciju ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj ni, osobito, na koji se način taj kontekst razlikuje od onoga o kojem je riječ u predmetu u kojem je donesena presuda OTOC u svrhu opravdavanja drukčije kvalifikacije u pogledu utvrđenog ograničenja.

ii) Strogost sankcija predviđenih pravilima o prihvatljivosti

82. Kad je riječ o sustavu sankcija predviđenih pravilima o prihvatljivosti, ISU je tvrdio da razina sankcija koja se izriče klizačima koji sudjeluju u događaju koji je organizirala treća osoba kao takva ni na koji način nije relevantna za utvrđivanje je li cilj njegovih pravila o prihvatljivosti ograničiti tržišno natjecanje jer te sankcije mogu proizvesti negativne učinke na tržišno natjecanje samo ako se odbijanje odobravanja tog događaja temelji na nezakonitim razlozima.

83. Međutim, suprotno onomu što tvrdi žalitelj i unatoč činjenici da se sankcije u kasnijoj fazi mogu opravdati legitimnim ciljevima (čime bi mogle biti u potpunosti isključene iz područja primjene članka 101. UFEU-a), represivna priroda propisa i značaj sankcija primjenjivih u slučaju povrede tog propisa ipak su osobito relevantni elementi u analizi sadržaja pravila o prihvatljivosti s obzirom na to da mogu proizvesti negativne učinke na tržišno natjecanje. Naime, kao što je to Opći sud pravilno utvrdio u točkama 91. i 95. pobijane presude, strogost utvrđenih sankcija može odvratiti sportaše od sudjelovanja u natjecanjima koja nije odobrio žalitelj i, slijedom toga, može ograničiti pristup tržištu potencijalnim konkurentima koji ne mogu osigurati sudjelovanje sportaša potrebnih za organizaciju sportskog natjecanja.

³⁵ Vidjeti presudu OTOC, t. 99.

³⁶ Vidjeti presudu OTOC, t. 70. do 100.

³⁷ Presuda od 30. siječnja 2020., Generics (UK) i dr. (C-307/18, EU:C:2020:52)

84. Međutim, utjecaj tih sankcija na tržišno natjecanje ne može se analizirati na apstraktan način a da se pritom ne uzme u obzir opći kontekst sustava sankcija. Kao što je to Opći sud pravilno utvrdio u točkama 89. i 95. pobijane presude, navodni protutržišni cilj ISU-ovih pravila ne može se izvesti isključivo na temelju zasebne ocjene strogosti sankcija, nego ga treba ocijeniti u (općenitijem) kontekstu utvrđenja prema kojem ISU raspolaže „širokom marginom prosudbe” za odbijanje odobrenja natjecanja koja su predložile treće osobe³⁸.

85. Uzimajući u obzir prethodno navedeno, smatram da se na temelju elemenata koje je Opći sud uzeo u obzir u svojoj analizi sadržaja pravila o prihvatljivosti ne može zaključiti da postoji ograničenje s obzirom na cilj u pogledu ISU-ovih pravila o prihvatljivosti.

2) Analiza ciljeva koji se žele postići pravilima o prihvatljivosti

86. Kad je riječ o ciljevima koji se žele postići ISU-ovim pravilima, podsjećam na to da je analiza Općeg suda usmjerena, s jedne strane, na zaštitu legitimnih ciljeva³⁹ i, s druge strane, na zaštitu ISU-ovih gospodarskih interesa⁴⁰, aspekte koje ću zasebno ispitati u nastavku.

i) Pitanje zaštite ISU-ovih legitimnih interesa

87. Uvodno valja istaknuti da ISU u okviru drugog dijela prvog žalbenog razloga prigovara Općem sudu da je utvrdio novu povredu koja se sastoji od ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj, različitu od one utvrđene u spornoj odluci. Konkretnije, ISU tvrdi da je Opći sud Komisijino obrazloženje zamijenio vlastitim obrazloženjem, pri čemu se uvelike oslonio na elemente o kojima se raspravljalo u odjeljku 8.5. sporne odluke (naslovljenom „Pravila o prihvatljivosti obuhvaćena su područjem primjene članka 101. Ugovora”), iako ti elementi nisu bili uključeni u odjeljak 8.3. te odluke (naslovljen „Ograničenje tržišnog natjecanja s obzirom na cilj”) koji se odnosio na utvrđenje postojanja povrede s obzirom na cilj.

88. Žalitelj se osobito oslanja na činjenicu da pitanje zaštite ISU-ovih legitimnih interesa Komisija nije detaljno ispitala u okviru svoje analize ograničenja s obzirom na cilj (odjeljak 8.3. sporne odluke)⁴¹, nego se ono razmotrilo u odjeljku 8.5. te odluke, u kojem je Komisija ispitala jesu li pravila o prihvatljivosti obuhvaćena područjem primjene članka 101. UFEU-a.

89. Suprotno Komisijinu pristupu da razlikuje ta dva okvira analize, Opći sud smatrao je shodnim, kao što to sâm navodi u točki 64. pobijane presude, zajedno ispitati drugi tužbeni razlog (koji se odnosi na utvrđenje ograničenja s obzirom na cilj) te treći i četvrti tužbeni razlog (koji se odnose na Komisijinu ocjenu pitanja je li ograničenje tržišnog natjecanja svojstveno i proporcionalno ostvarivanju cilja zaštite integriteta brzog klizanja od sportskog kladenja)⁴². Time je Opći sud uključio pitanje uzimanja u obzir ciljeva u općem interesu u okvir utvrđivanja ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj.

³⁸ Vidjeti točke 89. i 95. pobijane presude.

³⁹ Vidjeti točke 100. do 104. pobijane presude.

⁴⁰ Vidjeti točke 105. do 114. pobijane presude.

⁴¹ Naime, iako Komisija u uvodnoj izjavi 163. sporne odluke upućuje na nepostojanje izravne veze između ISU-ovih pravila i legitimnih ciljeva, što je element koji se uglavnom analizirao u okviru ispitivanja sadržaja tih pravila, uvodna izjava 171. te odluke ne ostavlja mjesta nikakvoj dvojbi u pogledu Komisijina pristupa da ne uzme u obzir legitimne ciljeve u fazi analize protutržišnog cilja.

⁴² Vidjeti točke 99. do 114. pobijane presude.

90. Stoga se postavlja pitanje je li Opći sud mogao, a da pritom ne počinii pogrešku koja se tiče prava, provesti „zajedničku” ili „usporednu” analizu postojanja ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj i nepostojanja objektivno opravdane i proporcionalne prirode tog ograničenja.

91. Najprije valja utvrditi da je taj pristup Općeg suda doveo do određenih nejasnoća, s obzirom na to da iz njega jasno ne proizlazi priroda provedene analize. Tako je, kao prvo, Opći sud primijenio klasičan pristup u utvrđivanju ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj, pri čemu je najprije analizirao sadržaj pravila o prihvatljivosti. Međutim, kao drugo, čini se da je Opći sud prilikom ispitivanja ciljeva tih pravila ispitao te ciljeve s obzirom na kriterije utvrđene u presudi Meca-Medina, pri čemu je utvrdio da cilj koji je naveo ISU, prema kojem se pravilima nastoji zaštititi integritet brzog klizanja od klađenja, iako je stvarno legitiman, ne opravdava utvrđena ograničenja koja nisu svojstvena njegovu ostvarivanju i koja se smatraju neproporcionalnima. Stoga, prema mišljenju Općeg suda, utvrđenje da su ISU-ova pravila neproporcionalna u odnosu na zadane ciljeve dovodi do neprimjenjivosti „iznimke popratnih ograničavajućih učinaka” i do njihove automatske kvalifikacije kao ograničenja s obzirom na cilj.

92. Prije nego što zauzmem stajalište o pristupu Općeg suda, valja podsjetiti na to da u okviru članka 101. stavka 1. UFEU-a, ciljevi koji se žele postići sporazumom ili odlukom udruženja poduzetnika mogu imati ulogu u dvama aspektima analize.

93. S jedne strane, objektivni ciljevi koji se nastoje postići sporazumom su relevantni i njima se nastoji utvrditi je li taj sporazum obuhvaćen zabranom iz članka 101. stavka 1. UFEU-a⁴³. Ti objektivni ciljevi, koji moraju jasno proizlaziti iz predmetnih mjera, ne smiju se miješati sa subjektivnim namjerama za (ne)ograničavanjem tržišnog natjecanja ili pak s mogućim legitimnim ciljevima odnosnih poduzetnika⁴⁴. U tom pogledu valja pojasniti da iz ustaljene sudske prakse proizlazi da činjenica da mjera ima legitiman cilj ne isključuje to da se za navedenu mjeru može smatrati da ima cilj koji ograničava tržišno natjecanje⁴⁵. Stoga se, u okviru utvrđenja ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj, analizom ciljeva nastoji utvrditi (u prilog drugim elementima kao što su sadržaj sporazuma te njegov pravni i gospodarski kontekst) cilj ili protutržišna priroda i dovoljna štetnost sporazuma. Dakle, u toj fazi analize ne uzimaju se u obzir legitimni ciljevi, iako se oni mogu uzeti u obzir, ako je to potrebno, za potrebe primjene izuzeća u skladu s člankom 101. stavkom 3. UFEU-a.

94. S druge strane, ciljevi koji se žele postići sporazumom također imaju ulogu u kontekstu analize popratnih ograničavajućih učinaka, kojom se nastoji utvrditi jesu li ograničavajući učinci na tržišno natjecanje koji proizlaze iz određene mjere svojstveni i proporcionalni ostvarivanju legitimnog cilja. Ako su ti uvjeti ispunjeni, sporazum koji uključuje predmetnu mjeru u potpunosti je izuzet iz područja primjene članka 101. stavka 1. UFEU-a. U tom kontekstu, utvrđivanje tog cilja i priznavanje njegove legitimnosti predstavljaju prvu fazu te analize.

95. Iako se određeni aspekti tih dviju načelno različitih analiza mogu preklapati, ispitivanje ciljeva mjera o kojima je riječ ipak se konceptualno razlikuje u tim dvama slučajevima. Isto vrijedi i za zaključke koje treba izvesti iz tih dviju analiza.

96. Stoga, suprotno onomu što se čini da tvrdi Opći sud, neproporcionalnost mjere u odnosu na legitimni cilj ne dovodi automatski do kvalifikacije „ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj”. Konkretnije, činjenica da mjera ne ispunjava kriterije ispitivanja propisanog presudom

⁴³ Vidjeti presudu CB/Komisija, t. 53. i navedenu sudsku praksu.

⁴⁴ Vidjeti mišljenje nezavisnog odvjetnika N. Wahla u predmetu CB/Komisija (C-67/13 P, EU:C:2014:1958, t. 117.).

⁴⁵ Vidjeti presudu od 2. travnja 2020., Budapest Bank i dr. (C-228/18, EU:C:2020:265, t. 52. i navedena sudska praksa).

Meca-Medina znači samo to da ona treba podlijevati (ili da će i dalje podlijevati) „klasičnoj analizi” s obzirom na članak 101. UFEU-a, a time i ispitivanju eventualne primjene izuzeća na temelju članka 101. stavka 3. UFEU-a. Slijedom toga, iako je stvarno vjerojatno da je mjera koja se kvalificirala kao „ograničenje tržišnog natjecanja s obzirom na cilj” po svojoj prirodi neproporcionalna u odnosu na zadani legitimni cilj, u suprotnom slučaju nije nužno tako.

97. S obzirom na prethodno navedeno, smatram da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je u točkama 110. i 111. pobijane presude smatrao da se ISU-ov sustav prethodnog odobrenja može smatrati ograničenjem tržišnog natjecanja s obzirom na cilj jer prekoračuje ono što je nužno za postizanje cilja da se osigura da sportska natjecanja budu u skladu sa zajedničkim standardima.

98. Međutim, valja napomenuti da, iako se utvrđenje ograničenja s obzirom na cilj ne može temeljiti na elementima koje je Opći sud ispitao kako bi zaključio da su pravila o prihvatljivosti neproporcionalna u odnosu na zadane legitimne ciljeve, ti se elementi ipak mogu pokazati relevantnima za utvrđenje ograničenja s obzirom na učinak ako se upotrebljavaju za neopravdano isključivanje vanjskih organizatora događaja, kao što je to Sud naveo u presudama Meca-Medina⁴⁶ i OTOC⁴⁷.

99. Naposljetku, ističem da bi stajalište Općeg suda, u pogledu tumačenja sadržaja ISU-ovih pravila i njegove ocjene prema kojoj je neproporcionalnost ISU-ovih pravila u odnosu na zadane ciljeve dovoljna za utvrđenje ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj, dovelo do proširenja pojma „ograničenje tržišnog natjecanja s obzirom na cilj” koje bi bilo protivno ustaljenoj sudskoj praksi Suda kojom se nalaže usko tumačenje tog pojma⁴⁸.

ii) Pitanje zaštite ISU-ovih gospodarskih interesa

100. Prije svega valja podsjetiti na to da je Opći sud u točkama 108. i 109. pobijane presude, suprotno onomu što je Komisija utvrdila u uvodnoj izjavi 169. sporne odluke, smatrao da, pod pretpostavkom da se dokaže da pravila o prihvatljivosti koja su donesena 2016. također imaju cilj zaštite žaliteljevih gospodarskih interesa, činjenica da savez teži zaštititi svojih gospodarskih interesa nije sama po sebi protivna tržišnom natjecanju.

101. Intervenijent osporava tu ocjenu Općeg suda u okviru drugog protužalbenog razloga, koji ću ispitati u ovoj fazi svoje analize zbog razloga navedenih u točki 51. ovog mišljenja.

102. Konkretnije, intervenijent prigovara Općem sudu da je počinio pogreške koje se tiču prava time što je zaključio da ISU-ovo ostvarivanje vlastitih gospodarskih interesa samo po sebi nije protivno tržišnom natjecanju. Prema mišljenju intervenijenta, načelo prema kojem je poduzetniku općenito dopušteno da ostvaruje svoje gospodarske interese ne može se primijeniti na ISU zbog njegove posebne situacije. Naime, dvostruka uloga ISU-a, koji je istodobno regulatorno tijelo i gospodarski subjekt, trebala bi mu zabraniti da ostvaruje gospodarske interese povezane s njegovom ulogom regulatornog tijela, odnosno da odobrava ili odbija događaje koje su organizirale treće osobe na štetu svojih konkurenata. Stoga je bit ovog predmeta činjenica da pravila o prihvatljivosti omogućuju ISU-u da konkurentima uskrati pristup tržištu. Slijedom toga, ta pravila i odluke o neprihvatljivosti koje iz njih proizlaze također negativno utječu na

⁴⁶ Točka 47. te presude.

⁴⁷ Točka 70. do 100. te presude.

⁴⁸ Vidjeti točku 68. ovog mišljenja.

(gospodarske) interese profesionalnih brzih klizača i vanjskih organizatora natjecanja. Prema mišljenju intervenijenta, Opći sud je upravo s obzirom na te okolnosti trebao utvrditi može li poduzetnik zakonito ostvarivati vlastite gospodarske interese. To stajalište dijeli i Komisija.

103. Zbog razloga koje ću navesti u nastavku smatram da analiza Općeg suda ne sadržava pogrešku koja se tiče prava i da valja odbiti argumente koje su intervenijenti istaknuli u potporu drugom protužalbenom razlogu.

104. Kao što je to navedeno u točkama 44. do 49. ovog mišljenja, iako se sportskim savezima nalažu određene obveze kako bi se ograničile njihove ovlasti i kako bi se nadziralo pravilno izvršavanje tih ovlasti, zaštita gospodarskih interesa sportskog saveza kao što je ISU problematična je sa stajališta prava tržišnog natjecanja samo ako taj savez konkurentu *neopravdano* uskrati pristup tržištu.

105. Prihvatanje tumačenja intervenijenata dovelo bi do zabrane svake gospodarske djelatnosti sportskim savezima koji su u istoj situaciji kao i ISU, situaciji koja se teško može uskladiti s činjenicom da su ti savezi, neovisno o svojim posebnim obilježjima, istodobno poduzetnici za koje je, kao i za svakog drugog poduzetnika, ostvarivanje gospodarskih ciljeva svojstveno njihovoj djelatnosti. Osim toga, gospodarske djelatnosti koje obavljaju ti savezi nisu samo povezane u nekoliko slučajeva, nego su i međuovisne o njihovim sportskim aktivnostima te se zbog toga ne mogu odvojiti.

106. S obzirom na prethodno navedeno, valja utvrditi da to što sportski savez kao što je ISU ostvaruje vlastite gospodarske interese samo po sebi nije protivno tržišnom natjecanju i stoga se ne može upotrijebiti kao element koji upućuje na protutržišni cilj u okviru ocjene ograničenja tržišnog natjecanja.

107. Naposljetku napominjem da je sâm Opći sud prihvatio da se ISU-ovim pravilima nastoje postići legitimni ciljevi u pogledu zaštite žaliteljevih gospodarskih interesa i onih povezanih sa sportom, što ga je trebalo navesti da dovede u pitanje svoje utvrđenje prema kojem je cilj tih pravila, po samoj njihovoj prirodi, štetan za dobro funkcioniranje normalnog tržišnog natjecanja⁴⁹.

3) Preliminarni zaključak o analizi sadržaja i ciljeva koji se žele postići pravilima o prihvatljivosti

108. Prethodna analiza sadržaja pravila o prihvatljivosti i ciljeva koji se njima žele postići sama je po sebi dovoljna kako bi se zaključilo da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava u pogledu kvalifikacije ISU-ovih pravila o prihvatljivosti kao ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj, a da pritom nije potrebno ispitati argumente koje je žalitelj iznio kako bi osporio analizu koju je taj sud proveo u pogledu, s jedne strane, pravnog i gospodarskog konteksta i, s druge strane, namjere stranaka. Međutim, radi sveobuhvatnosti, ukratko ću iznijeti svoje stajalište o tim dvama pitanjima koje je istaknuo ISU, osobito u pogledu njihove moguće relevantnosti u okviru analize protutržišnih učinaka do kojih potencijalno mogu dovesti ISU-ova pravila.

⁴⁹ Vidjeti presudu CB/Komisija, t. 75.

4) Analiza pravnog i gospodarskog konteksta pravila o prihvatljivosti

109. Opći sud je u točkama 115. do 123. pobijane presude smatrao da ispitivanje pravnog i gospodarskog konteksta ISU-ovih pravila o prihvatljivosti i odobrenju ne može dovesti u pitanje Komisijin zaključak o postojanju ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a, tako da uostalom nije bilo potrebno ispitati stvarne ili moguće učinke tih pravila na tržišno natjecanje.

110. Žalitelj u tom pogledu tvrdi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava u svojoj analizi relevantnog tržišta s obzirom na njegov kontekst. Konkretno, smatra da je Opći sud pogrešno odbio uzeti u obzir natjecanja u umjetničkom klizanju koja je odobrio. Točnije, prigovara Općem sudu da je odbio primijeniti sudsku praksu koja je proizašla iz presude CB/Komisija, kojom se predviđa da u okviru analize ograničenja s obzirom na cilj valja uzeti u obzir svaki relevantni element, imajući na umu osobito prirodu predmetnih usluga, kao i stvarne uvjete funkcioniranja tržišta i njihovu strukturu, vezano uz ekonomski ili pravni kontekst navedene koordinacije, neovisno o tome pripada li takav element pod relevantno tržište⁵⁰.

111. U tom pogledu valja podsjetiti na to da je Opći sud smatrao da, iako su u predmetu koji je doveo do te sudske prakse postojale interakcije između relevantnog tržišta i zasebnog povezanog tržišta, takvi elementi nisu utvrđeni u ovom slučaju. Prema mišljenju Općeg suda, okolnost prema kojoj je žalitelj mogao odobriti natjecanja u umjetničkom klizanju, čak i pod pretpostavkom da je bila riječ o stvarnim neovisnim natjecanjima, nije relevantna za analizu konteksta pravila o prihvatljivosti jer ne dovodi u pitanje zaključak prema kojem žaliteljeva pravila o prihvatljivosti njemu omogućuju da naruši tržišno natjecanje na relevantnom tržištu davanjem prednosti svojim natjecanjima na štetu natjecanja koja nude treće osobe i da stoga ta pravila ne jamče učinkovit pristup tom tržištu⁵¹.

112. Komisija tvrdi da je bespredmetan argument koji se odnosi na navodno pogrešno tumačenje presude CB/Komisija jer *čak* i da je Opći sud zamijenio ono što je Sud u toj presudi naveo kao primjer posebne situacije, u kojoj je relevantno uzeti u obzir element koji se odnosi na tržište koje nije relevantno tržište, s općim pravilom, to ne bi dovelo u pitanje odlučujuće rasuđivanje opisano u prethodnoj točki ovog mišljenja.

113. U tom pogledu smatram da, suprotno onomu što tvrdi Komisija, kad bi se priznalo, makar u teoriji kao što je to učinio Opći sud, da je ISU mogao odobriti neovisna natjecanja u umjetničkom klizanju, to bi moglo potaknuti pitanja u pogledu kvalifikacije „ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj”.

114. Iako je točno da je analiza koju je Sud proveo u presudi CB/Komisija dio posebnog činjeničnog okvira (odnosno da postoje interakcije između dvaju aspekata dvostranog sustava te između relevantnog tržišta i zasebnog povezanog tržišta), ISU-ova praksa donošenja odluka u okviru umjetničkog klizanja ipak se može pokazati relevantnom prilikom analize pravnog konteksta pravila o kojima je riječ.

115. Naime, kao što je to Opći sud utvrdio u točki 117. pobijane presude, valja istaknuti, s jedne strane, da su te dvije discipline, neovisno o tome što ih je Komisija kvalificirala kao različita tržišta, što je definicija tržišta koju žalitelj ne dovodi u pitanje, uređene istim regulatornim

⁵⁰ Vidjeti presudu CB/Komisija, t. 78.

⁵¹ Vidjeti točke 118. i 119. pobijane presude.

okvirom, te se stoga ista pravila o prethodnom odobrenju i disciplinske sankcije primjenjuju na obje discipline, i, s druge strane, da je na istom tijelu, odnosno na ISU-u, da odobri ili odbije organizaciju neovisnih događaja za te dvije discipline.

116. Doista, taj element može predstavljati posebnu okolnost koja može dovesti do dvojbe u pogledu navodne štetnosti ISU-ovih pravila ako se dokaže da je ISU odobrio neovisna natjecanja u umjetničkom klizanju. Stoga smatram da, ako prilikom ispitivanja pravnog i gospodarskog konteksta sporazuma koji navodno ima protutržišni cilj elementi dovode do dvojbi u pogledu potrebnog stupnja štetnosti ili ako pokazuju u različitim smjerovima, analiza posljedica tog sporazuma postaje nužna.

117. Iako je točno da se, kako bi se utvrdilo postojanje ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj, analiza pravnog i gospodarskog konteksta mjere treba ograničiti na ono što je krajnje nužno, a da to pritom ne uključuje analizu učinaka predmetne mjere⁵², čini mi se da uzimanje u obzir ISU-ove prakse donošenja odluka u općenitijem kontekstu analize njegove uloge i ovlasti koje su mu dodijeljene ne prelazi granice analitičkog okvira ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj.

118. S obzirom na to, u ovom slučaju valja pojasniti da uzimanje u obzir ISU-ove prakse donošenja odluka na tržištu umjetničkog klizanja ovisi o ocjeni činjeničnih okolnosti o kojoj Sud nije ovlašten odlučivati niti ima elemente koji su mu potrebni da to učini, s obzirom na to da Opći sud nije ocijenio te elemente⁵³.

5) Analiza namjera stranaka

119. Upućivanjem na ustaljenu sudsku praksu Suda, prema kojoj elementi namjere nisu potrebni kako bi se utvrdilo postojanje ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj⁵⁴, i time što je, osim toga, smatrao da je postojanje ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj dovoljno potkrijepljeno ispitivanjem sadržaja i ciljeva pravila o prihvatljivosti te njihovim kontekstom, Opći sud je u točki 121. pobijane presude utvrdio da su bespredmetni argumenti koje je žalitelj istaknuo protiv tog dijela ispitivanja ograničenja s obzirom na cilj.

120. Žalitelj osporava tu ocjenu u okviru prvog dijela prvog žalbenog razloga i u jednom dijelu njegova trećeg dijela, pri čemu u biti prigovara Općem sudu da nije ispitao nijedan od njegovih argumenata kojima osporava Komisijinu ocjenu činjenica u prilog utvrđenju ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj koje proizlazi iz sporne odluke.

121. U tom pogledu valja naglasiti da se svi činjenični elementi na kojima je Komisija temeljila svoju analizu i koje Opći sud nije ispitao, a koje žalitelj osim toga osporava a da pritom ne ističe iskrivljavanje činjenica, odnose na primjere neovisnih natjecanja koji, prema Komisijinu mišljenju, dokazuju ISU-ovu namjeru da konkurentima uskrati ulazak na relevantno tržište⁵⁵.

⁵² Vidjeti presudu od 20. siječnja 2016., Toshiba Corporation/Komisija (C-373/14 P, EU:C:2016:26, t. 29.).

⁵³ U tom pogledu valja napomenuti da Komisija i ISU različito tumače informacije o natjecanjima koja je ISU prihvatio u području umjetničkog klizanja.

⁵⁴ Vidjeti presudu od 6. travnja 2006., General Motors/Komisija (C-551/03 P, EU:C:2006:229, t. 77.).

⁵⁵ Vidjeti uvodne izjave 175. do 177. sporne odluke.

122. S obzirom na prethodnu analizu, na temelju koje predlažem da se prihvati prvi žalbeni razlog i da se ukine presuda Općeg suda o utvrđenju ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj, smatram da ti činjenični elementi mogu biti relevantni u okviru analize učinaka ISU-ovih pravila. S obzirom na prethodna razmatranja, koja se odnose na osnovanost obrazloženja, također smatram da više nije potrebno ispitati žalbeni razlog koji se temelji na nedostatku u obrazloženju.

4. Zaključci o prvom žalbenom razlogu

123. U slučaju da ograničenje nije jasno utvrđeno, za potrebe članka 101. stavka 1. UFEU-a potrebno je provesti potpunu analizu njegovih posljedica. Cilj takve analize jest odrediti utjecaj koji sporazum može imati na tržišno natjecanje na relevantnom tržištu. U ovom slučaju, samo ispitivanje načina na koji ISU tumači pravila i primjenjuje ih u praksi omogućuje da se utvrdi mogu li ona narušiti tržišno natjecanje. Drugim riječima, valja analizirati je li, na temelju diskrecijske ovlasti kojom raspolaže ISU, taj savez mogao ograničiti tržišno natjecanje uskraćivanjem pristupa relevantnom tržištu, što je ispitivanje koje se načelno treba moći provesti samo kada se uzmu u obzir (konkretni) *učinci* mjere o kojoj je riječ.

124. S obzirom na prethodno navedeno, valja prihvatiti prvi žalbeni razlog.

C. Drugi žalbeni razlog

125. ISU drugim žalbenim razlogom tvrdi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što nije ispitao njegov četvrti tužbeni razlog, kojim je tvrdio da njegova odluka da ne odobri natjecanje nazvano „Icederby”, koje se trebalo održati u Dubaiju (Ujedinjeni Arapski Emirati) (u daljnjem tekstu: događaj u Dubaiju) i koje je organizirala treća osoba, nije obuhvaćena područjem primjene članka 101. UFEU-a jer se tom odlukom, prema njegovu mišljenju, želio postići legitiman cilj koji je u skladu s njegovim etičkim kodeksom, kojim se zabranjuju svi oblici podržavanja kladenja.

126. Najprije valja odbiti prigovor nedopuštenosti koji su istaknuli intervenijenti, prema kojem ISU, iako formalno tvrdi da postoji pogreška koja se tiče prava, zapravo na nedopušten način traži od Suda da ponovno ocijeni činjenice, a da pritom ipak ne tvrdi da ih je Opći sud iskrivio. Naime, čini mi se da ISU drugim žalbenim razlogom prigovara Općem sudu nedostatak u obrazloženju jer taj sud nije odgovorio na ključni dio njegove argumentacije⁵⁶.

127. Kad je riječ o meritumu, valja utvrditi, kao prvo, da ISU u okviru drugog žalbenog razloga ne tvrdi da pravila o prihvatljivosti nisu obuhvaćena područjem primjene članka 101. UFEU-a, nego samo da njegova odluka da ne odobri događaj u Dubaiju treba biti isključena iz područja primjene te odredbe jer se tom odlukom želi postići legitiman cilj.

128. Međutim, valja utvrditi da se ni sporna odluka ni pobijana presuda ne odnose konkretno na odluku o odbijanju događaja u Dubaiju. Iako se čini da je odbijanje tog događaja stvarno dovelo do istrage koju je pokrenula Komisija (nakon pritužbe koju su joj podnijeli M. J. H. Tuitert i N. Kerstholt) i do donošenja sporne odluke te iako se čini da se to odbijanje, kao i drugi primjeri natjecanja, upotrijebilo kako bi se prikazao način na koji su se ta pravila primjenjivala u praksi, sporna odluka ipak se odnosi na pravila o prihvatljivosti koja je donio ISU i na njihovu

⁵⁶ Vidjeti presudu od 11. travnja 2013., Mindo/Komisija (C-652/11 P, EU:C:2013:229, t. 41.).

usklađenost s člankom 101. UFEU-a. Stoga je Opći sud smatrao da su ta pravila sama po sebi dovoljna kako bi se potkrijepio zaključak da su se pokazala problematičnima sa stajališta prava tržišnog natjecanja, neovisno o posebnom ispitivanju o kojem je riječ⁵⁷.

129. U tom pogledu valja napomenuti da se, suprotno onomu što tvrdi tužitelj, uključivanje pojma „primjena” u članak 1. sporne odluke ne može tumačiti na način da se to odnosi na događaj u Dubaiju, nego je više posljedica Komisijina utvrđenja ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj i s obzirom na učinak (koje je navedeno u odjeljcima 8.3. i 8.4. sporne odluke)⁵⁸.

130. Kao drugo, suprotno onomu što tvrdi žalitelj, Opći sud nije propustio ispitati četvrti tužbeni razlog, s obzirom na to da ga je ispitao zajedno s drugim i trećim tužbenim razlogom u točki 64. i sljedećim točkama pobijane presude⁵⁹.

131. Kad je riječ o općenitijem pitanju mogu li se pravila o prihvatljivosti izuzeti iz primjene članka 101. UFEU-a kao popratni ograničavajući učinci, Opći sud je, nakon što je prihvatio, kao prvo, da su ciljevi koje želi postići ISU legitimni, a osobito cilj koji se odnosi na zaštitu integriteta brzog klizanja od opasnosti povezanih s klađenjem⁶⁰, te naveo da je sustav prethodnog odobrenja, kojim se nastoji osigurati da svaki organizator poštuje zajedničke standarde, mehanizam prikladan za osiguranje ostvarenja ciljeva u vezi sa specifičnošću sporta⁶¹, kao drugo, smatrao da proizvoljnost i neproporcionalnost pravila o prihvatljivosti te osobito sankcija koje je ISU uspostavio u ovom slučaju prekoračuju ono što je nužno za ostvarivanje tih ciljeva u smislu sudske prakse koja se odnosi na popratne ograničavajuće učinke i osobito presude Meca-Medina⁶².

132. Naposljetku, valja odbiti argument kojim žalitelj prigovara Komisiji i Općem sudu da nisu uzeli u obzir zakonodavne promjene u Koreji (zemlji podrijetla koncepta Icederbyja) u pogledu klađenja, s obzirom na to da taj element nije relevantan za ocjenu usklađenosti ISU-ovih pravila s pravom tržišnog natjecanja Unije. Stoga smatram da ga Opći sud s pravom nije uzeo u obzir.

133. S obzirom na prethodno navedeno, smatram da valja odbiti drugi žalbeni razlog.

D. Zahtjev za meritorno odlučivanje o sporu i vraćanje predmeta Općem sudu

134. U skladu s člankom 61. Statuta Suda Europske unije, ako je žalba osnovana, Sud ukida odluku Općeg suda. Može sam konačno odlučiti o sporu ako stanje postupka to dopušta ili može vratiti predmet na odlučivanje Općem sudu.

⁵⁷ Čini se da to utvrđenje Općeg suda potvrđuje i analiza koju je Komisija provela u uvodnim izjavama 251. do 266. sporne odluke, koja se odnosi na proporcionalnost tih pravila s obzirom na zadane ciljeve, a da se pritom ta analiza ne odnosi konkretno na događaj u Dubaiju.

⁵⁸ ISU u tom pogledu ponavlja argument istaknut u okviru prvog dijela i jednog dijela trećeg dijela prvog žalbenog razloga, prema kojem je Komisija na temelju događaja u Dubaiju zaključila, u članku 1. sporne odluke, da je ISU povrijedio članak 101. UFEU-a „[time što je donio] i *primijenio* pravila o prihvatljivosti”. Moje isticanje.

⁵⁹ Vidjeti točku 96. ovog mišljenja.

⁶⁰ Vidjeti točke 100. do 104. pobijane presude.

⁶¹ Vidjeti točku 108. pobijane presude.

⁶² Među elementima koje je Opći sud uzeo u obzir valja osobito istaknuti da je on u točki 97. pobijane presude priznao da se pravilima o prihvatljivosti omogućuje žalitelju da sportašima izrekne sankcije neprihvatljivosti u slučaju sudjelovanja na natjecanjima bez odobrenja, čak i ako žalitelj u istom trenutku u svojem kalendaru ne previđa nijedno drugo natjecanje i čak i ako dotični sportaši ne mogu, iz bilo kojeg razloga, sudjelovati u natjecanjima koje organizira žalitelj.

135. U tom pogledu valja istaknuti da je ISU podnio zahtjev za meritorno odlučivanje o sporu jer smatra da Sud, u slučaju da se ukine pobijana presuda, može donijeti meritornu odluku o cijelom sporu. Međutim, valja utvrditi da razlozi koji opravdavaju ukidanje pobijane presude nisu takvi da bi mogli dovesti do potpunog ukidanja sporne odluke. Naime, na temelju navedenih razloga tu odluku treba ukinuti samo u dijelu u kojem se njome utvrđuje da je cilj predmetnih mjera ograničiti tržišno natjecanje u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a. Na temelju sudske prakse navedene u točki 123. ovog mišljenja, valja stoga utvrditi imaju li, kao što je to Komisija smatrala u spornoj odluci, predmetni sporazumi „za cilj” ograničiti tržišno natjecanje u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a.

136. Međutim, taj aspekt spora uključuje ispitivanje činjeničnih pitanja na temelju elemenata koje Opći sud nije ispitao u pobijanoj presudi, a koji je ocijenio da je takvo ispitivanje suvišno jer je smatrao da Komisija nije pogriješila kad je u spornoj odluci zaključila da predmetne mjere imaju protutržišni cilj. Iako se o određenim činjeničnim aspektima doista raspravljalo tijekom pisanog i usmenog dijela postupka pred Općim sudom, taj je sud ipak jedini nadležan za ocjenu činjenica. Osim toga, budući da se o pitanjima koja se odnose na analizu učinaka na tržišno natjecanje nije raspravljalo pred Sudom, o predmetu se ne može odlučiti u tom pogledu.

137. Stoga predmet valja vratiti na ponovno suđenje Općem sudu, a o troškovima odlučiti naknadno.

IV. Analiza prvog protužalbenog razloga

138. Podnositelji protužalbe prvim protužalbenim razlogom, sastavljenim u dva dijela, osporavaju dio pobijane presude u kojem je Opći sud smatrao da se mehanizam isključive i obvezne arbitraže koji je uspostavio ISU ne može kvalificirati kao „povećanje” ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj koje je utvrdila Komisija.

139. Konkretnije, podnositelji protužalbe tvrde da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je smatrao da Komisija u odjeljku 8.7. sporne odluke nije mogla zaključiti da ISU-ov pravilnik o arbitraži povećava ograničenje tržišnog natjecanja s obzirom na cilj uzrokovano pravilima o prihvatljivosti⁶³.

140. Opći sud je u pobijanoj presudi općenito smatrao, suprotno onomu što je Komisija smatrala u spornoj odluci, da su zakonita ISU-ova pravila kojima se predviđa pokretanje arbitraže u području sporta⁶⁴, koja je ispitao kao „otegotnu okolnost” i analizirao u području izračuna novčanih kazni⁶⁵, i da je mogućnost oštećenih sportaša da se obrate nacionalnim sudovima kako bi zatražili *ex post* naknadu štete ili kako bi podnijeli pritužbu nacionalnim tijelima nadležnima za tržišno natjecanje i Komisiji dovoljna da se osigura djelotvornost pravila tržišnog natjecanja Unije i prava na djelotvornu sudsku zaštitu⁶⁶.

⁶³ Vidjeti točke 131. do 164. pobijane presude.

⁶⁴ Vidjeti točke 154. do 156. pobijane presude.

⁶⁵ Točke 142. do 153. pobijane presude.

⁶⁶ Vidjeti točke 157. do 161. pobijane presude.

A. Dopuštenost i predmetnost prvog protužalbenog razloga

141. Najprije valja odbiti prigovor nedopuštenosti koji je ISU istaknuo jer se prvim protužalbenim razlogom mijenja predmet spora pred Općim sudom. Naime, iako određeni elementi koje navode podnositelji protužalbe, kao što je pitanje CAS-ove neovisnosti i nepristranosti, izlaze iz okvira utvrđenog spornom odlukom i pobijanom presudom te ih zbog toga treba isključiti iz ove analize, o većini argumenata koje su iznijele te stranke raspravljalo se tijekom postupka pred Komisijom i Općim sudom te se na njih sada valjano poziva kako bi se osporila pobijana presuda.

142. Osim toga, ISU smatra da je taj protužalbeni razlog bespredmetan jer je Komisija u spornoj odluci, kao što je to utvrdio Opći sud u točkama 132. i 137. pobijane presude, samo podredno zaključila da pravila koja je taj savez donio u području arbitraže povećavaju ograničenje tržišnog natjecanja s obzirom na cilj koje proizlazi iz drugih pravila koja je uspostavio, odnosno pravila o prihvatljivosti i odobrenju. Stoga se ni članak 1. sporne odluke, kojim se utvrđuje postojanje povrede, ni dio pobijane presude kojim se odbijaju ISU-ovi tužbeni razlozi koji se odnose na taj članak, ni na koji način ne temelje na ocjenama Komisije i Općeg suda u pogledu navedenih pravila.

143. Međutim, valja utvrditi, iako se ta razmatranja mogu smatrati podrednima jer nisu dio razmatranja na kojima se temelji utvrđenje povrede iz članka 1. sporne odluke, da je Opći sud uputio na te ocjene (kao što to uostalom priznaje sâm ISU u svojim očitovanjima) kako bi djelomično poništio članke 2. i 4. sporne odluke, kojima je Komisija tom savezu naložila da otkloni utvrđenu povredu izmjenom svojih pravila (uključujući ona koja se odnose na arbitražu) pod prijetnjom periodičkih novčanih kazni⁶⁷.

144. Stoga, podložno utvrđenjima iz točke 141. ovog mišljenja, smatram da taj protužalbeni razlog treba smatrati dopuštenim i predmetnim.

B. Meritum

1. Uvodne napomene

145. Uvodno valja napomenuti da činjenica da Opći sud upotrebljava pojmove „otegotna okolnost” kako bi uputio na pravila koja je ISU uspostavio u području arbitraže i analiza tih pravila u području izračuna novčanih kazni dovode do određenih nejasnoća⁶⁸. Isto vrijedi i za Komisijinu kvalifikaciju pravilnika o arbitraži u spornoj odluci kao „elementa povećavanja” ograničenja tržišnog natjecanja.

146. Kao prvo, kad je riječ o pojmu „otegotna okolnost” koji upotrebljava Opći sud, kao što to taj sud pravilno ističe u točki 144. pobijane presude, taj se pojam ne upotrebljava u spornoj odluci i u njoj se ne upućuje na Smjernice iz 2006. za utvrđivanje kazni⁶⁹. U tom je kontekstu teško shvatiti na koji je način Opći sud u točki 148. pobijane presude mogao smatrati da je Komisija „pogrešno smatrala da je pravilnik o arbitraži otegotna okolnost u smislu Smjernica iz 2006.”.

⁶⁷ Vidjeti točke 138. i 145. pobijane presude.

⁶⁸ Vidjeti točke 142. do 153. pobijane presude.

⁶⁹ Smjernice o metodi za utvrđivanje kazni koje se propisuju u skladu s člankom 23. stavkom 2. točkom (a) Uredbe br. 1/2003 (SL 2006., C 210, str. 2.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 58.) (u daljnjem tekstu: Smjernice iz 2006.)

147. Ta se nedoumica odražava i u očitovanjima stranaka. Dok Komisija prigovara Općem sudu da je svoje rasuđivanje temeljio na Smjernicama iz 2006., iako ona u spornoj odluci nije smatrala da je pravilnik o arbitraži predstavljao otegotnu okolnost u smislu tih smjernica, podnositelji protužalbe prilikom upućivanja na spornu odluku ne upotrebljavaju pojmove „element povećavanja” koji je Komisija primijenila u toj odluci, nego pojmove „otegotna okolnost” i tvrde da je Komisija pravilnik o arbitraži (prema njihovu mišljenju pravilno) kvalificirala kao „otegotnu okolnost”.

148. Međutim, valja utvrditi da se pojmovi „otegotna okolnost” upotrebljavaju u točki 28. navedenih smjernica kako bi se uputilo na određene slučajeve u kojima je opravdano povećanje novčane kazne koju Komisija izriče subjektu koji je počinio povredu, među kojima su recidivno ponašanje, odbijanje suradnje, ometanje u provedbi istrage ili uloga predvodnika ili pokretača koju je subjekt imao u okviru povrede⁷⁰.

149. Doista, iako otegotne okolnosti s popisa u točki 28. Smjernica iz 2006. nisu iscrpne, kao što je to Opći sud opravdano naveo u točki 152. pobijane presude, njihovo je zajedničko obilježje to da navode nezakonita ponašanja ili okolnosti koje povredu čine štetnijom i opravdavaju osobitu osudu koja se odražava u povećanju sankcije izrečene odgovornom poduzeću. Stoga je teško zamislivo da uključivanje arbitražne klauzule u statute sportskog saveza, čiju zakonitost s obzirom na pravo tržišnog natjecanja Komisija uostalom ne osporava, može biti dio te klasifikacije.

150. Kao drugo, kad je riječ o Komisijinoj kvalifikaciji pravilnika o arbitraži kao „elementa povećavanja” ograničenja tržišnog natjecanja, taj pristup također potiče pitanja u području materijalnog prava i s metodološkog stajališta. Osobito se postavlja pitanje zašto je Komisija utvrdila da postoje elementi koji mogu povećavati ograničenje tržišnog natjecanja i utjecati na njegovo moguće opravdanje a da to pritom samo po sebi ne predstavlja povredu. Uostalom, pitam se koja je pravna vrijednost i svrha takve kvalifikacije sa stajališta prava tržišnog natjecanja s obzirom na to da je izvršena podredno.

151. Osim toga, Komisijina odluka o kvalificiranju mehanizma isključivog i obveznog pokretanja arbitraže kao „elementa povećavanja” ograničenja tržišnog natjecanja u okviru zasebne i odvojene analize utvrđenja povrede u najmanju je ruku začuđujuća⁷¹. U tom se pogledu može postaviti pitanje zašto Komisija jednostavno nije uključila ispitivanje arbitražnih klauzula u svoju analizu pravila koja je uspostavio ISU ako je smatrala da takva pravila na neki način mogu narušiti tržišno natjecanje. To je tim više iznenađujuće jer se čini da je Komisija analizirala sva pravila (ili normativni „ekosustav”) koja je uspostavio ISU kako bi utvrdila da se njima ograničava tržišno natjecanje⁷².

152. Nakon tih pojašnjenja, sad valja ispitati je li Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je smatrao da se mehanizam isključivog i obveznog pokretanja arbitraže stoga može kvalificirati kao „element povećavanja” utvrđenog ograničenja tržišnog natjecanja.

⁷⁰ Vidjeti točke 150. do 152. pobijane presude.

⁷¹ Ocjene koje se tiču pravilnika o arbitraži nalaze se u odjeljku nakon zaključka o postojanju ograničenja tržišnog natjecanja, odnosno u odjeljku 8.7. sporne odluke. Komisija u tom odjeljku nije zaključila da je pravilnik o arbitraži samostalna povreda prava tržišnog natjecanja, nego samo da povećava ograničenja tržišnog natjecanja koja podrazumijevaju pravila o prihvatljivosti.

⁷² Primjerice, valja utvrditi da je Komisija u Odluci Komisije C(2018) 4761 *final* od 18. srpnja 2018. povezane s postupkom na temelju članka 102. UFEU-a i članka 54. Sporazuma o EGP-u (predmet AT.40099 – Google Android) „elemente povećavanja” utvrđenog ograničenja tržišnog natjecanja ispitala u dijelu odluke koji se odnosi na to utvrđenje (uvodne izjave 1132. do 1145.), a ne u zasebnom dijelu nakon tog utvrđenja.

2. Prvi dio prvog protužalbenog razloga

153. Podnositelji protužalbe u okviru prvog dijela prvog protužalbenog razloga prigovaraju Općem sudu da je počinio pogreške u svojoj analizi u pogledu opravdanja CAS-ove isključive nadležnosti za sporove koji se odnose na protutržišne aspekte ISU-ovih odluka o neprihvatljivosti.

154. Kao prvo, valja napomenuti da se argumentacija podnositeljâ protužalbe prije svega temelji na razlici koju prave između predmeta povezanih sa specifičnošću sporta za koje se CAS-ova arbitraža načelno može opravdati legitimnim interesima i predmeta koji imaju gospodarsku dimenziju a da pritom nisu očito povezani sa sportom i koji zbog toga ne bi trebali biti u CAS-ovoj isključivoj nadležnosti.

155. Prema mojem mišljenju, to rasuđivanje nije uvjerljivo jer se temelji na razlikovanju koje se čini „umjetnim”. Naime, iako se u teoriji razlika između „isključivo sportskih” predmeta (ili onih koji se odnose na negospodarske aspekte sporta) i drugih „isključivo gospodarskih” eventualno može utvrditi u određenim slučajevima, ta dihotomija u praksi nije nimalo očita, s obzirom na to da su ta dva aspekta teško odvojiva.

156. Može se uzeti u obzir primjer koji su podnositelji protužalbe naveli u potporu svojoj argumentaciji, odnosno primjer pojedinačne odluke o neprihvatljivosti koja se odnosi na sportaša i koja se temelji na pravilima o prihvatljivosti, koja mogu biti neusklađena s pravom tržišnog natjecanja. Nisam siguran treba li slijediti rasuđivanje tih stranaka kada tvrde da takva odluka prije svega predstavlja pitanje prava tržišnog natjecanja i da je činjenica da je do spora došlo u okviru profesionalnog sporta samo kontekstualni element. Okolnost da se pravila koja je donio sportski savez osporavaju sa stajališta prava tržišnog natjecanja ne znači nužno da se pojedinačna odluka o neprihvatljivosti (donesena na temelju tih pravila) koja se odnosi na sportaša ne odnosi na (isključivo) sportsko pitanje. Stoga činjenica da pravila sportskog saveza kojima se uređuje organizacija i sudjelovanje sportaša u određenim sportskim natjecanjima mogu biti neproporcionalna u odnosu na zadane ciljeve i da mogu imati negativne učinke na tržišno natjecanje ne znači da „sportski” ciljevi koji se žele postići sami nisu legitimni.

157. Kao drugo, valja utvrditi da su Komisija, u spornoj odluci, i Opći sud, u pobijanoj presudi, pravilno prihvatili da je upotreba mehanizma isključivog i obveznog pokretanja arbitraže općenito prihvaćena metoda rješavanja sporova i da u ovom slučaju sklapanje arbitražne klauzule ne ograničava samo po sebi tržišno natjecanje⁷³. Uostalom, Europski sud za ljudska prava došao je do istog zaključka i smatrao je da je u kontekstu sporta legitimno prepustiti odlučivanje o sporovima specijaliziranom međunarodnom arbitražnom sudu kao što je CAS, s obzirom na to da se takvim mehanizmom jamče postupovna ujednačenost, pravna sigurnosti te brze i ekonomske odluke, pri čemu se, osim toga, priznaju CAS-ova neovisnost i nepristranost⁷⁴.

158. Naime, organizacija ili odvijanje bilo koje sportske discipline ili natjecanja bili bi teško zamislivi kad bi svaki sudionik (sportaš ili sportski klub) imao mogućnost osporiti neki aspekt takvog događaja na bilo kojoj pravnoj osnovi pred nacionalnim sudovima ili drugim sudskim tijelima. To je osobito slučaj s međunarodnim natjecanjima koja, po svojoj definiciji, mogu podrazumijevati velik broj nacionalnih sudova, što bi automatski dovelo do fragmentacije postojećeg sustava.

⁷³ Vidjeti točku 154. pobijane presude i uvodnu izjavu 269. sporne odluke.

⁷⁴ Vidjeti presudu ESLJP-a od 2. listopada 2018., Mutu i Pechstein protiv Švicarske, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, t. 98. i 159.

159. S obzirom na prethodno navedena razmatranja, slažem se s ocjenom Općeg suda iz točke 156. pobijane presude, prema kojoj se obvezna priroda arbitraže i okolnost da pravilnik o arbitraži dodjeljuje CAS-u isključivu nadležnost za rješavanje sporova koji se odnose na odluke o neprihvatljivosti mogu opravdati legitimnim interesima povezanim s specifičnošću sporta. Slijedom toga, smatram da je nedržavni mehanizam rješavanja sporova u prvostupanjskom ili drugostupanjskom postupku, kao što je CAS, uz mogućnost podnošenja pravnog lijeka pred nacionalnim sudom u posljednjem stupnju, koliko god ona bila ograničena, primjeren u području međunarodne sportske arbitraže.

160. S obzirom na prethodno navedene elemente, smatram da valja odbiti prvi dio prvog protužalbenog razloga.

C. Drugi dio prvog protužalbenog razloga

161. Podnositelji protužalbe u okviru drugog dijela prvog protužalbenog razloga ističu da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava kada je zaključio da pravilnik o arbitraži ne ugrožava punu učinkovitost prava tržišnog natjecanja Unije i prava na djelotvornu sudsku zaštitu. U tom pogledu podnositelji protužalbe ističu niz problematika o kojima se raspravljalo tijekom postupka pred Komisijom i Općim sudom i na koje se sada poziva kako bi se osporila pobijana presuda. Konkretnije, te stranke dovode u pitanje ocjenu Općeg suda u pogledu, prije svega, „vanjske prirode” CAS-a i Tribunalala fédéral (Savezni sud, Švicarska) u odnosu na pravosudni sustav Unije i granica u kojima ta dva suda uzimaju u obzir pravo tržišnog natjecanja Unije, zatim, u pogledu toga što je mehanizam arbitraže o kojem je riječ *de facto* obavezan za sportaše i, naposljetku, u pogledu fragmentiranosti, ograničenosti i, u konačnici, neučinkovitosti mogućnosti kontrole ISU-ove disciplinske djelatnosti i odgovarajućih arbitražnih odluka koje donose nacionalni sudovi⁷⁵.

162. Kao prvo, podsjećam na to da se pravni poredak Unije temelji na pravosudnom sustavu kojim se jamče usklađenost i ujednačenost u tumačenju prava Unije. U tu svrhu, nacionalni sudovi i Sud osiguravaju punu i djelotvornu primjenu prava Unije u svim državama članicama kao i sudsku zaštitu koju osobe ostvaruju na temelju tog prava⁷⁶, uključujući u području prava tržišnog natjecanja⁷⁷. U tom kontekstu, upotreba arbitraže može smanjiti punu učinkovitost i ujednačenost prava Unije, kao i mogućnost ostvarivanja djelotvorne sudske zaštite, ako arbitražni sud nije dio sustava Unije i ako nacionalni sudovi ne nadziru u potpunosti poštuju li taj sud pravo Unije⁷⁸.

163. U tom pogledu valja primijetiti da Sud razlikuje, s jedne strane, ugovore sklopljene s državama članicama u kojima se arbitraža nalaže privatnim strankama i odnosi se na izuzimanje sporova iz nadležnosti njihovih nacionalnih sudova, i, s druge strane, trgovačku arbitražu koja proizlazi iz slobodno izražene volje predmetnih stranaka i odnosi se na sporove između stranaka u jednakom položaju⁷⁹.

⁷⁵ Vidjeti uvodne izjave 270. do 286. sporne odluke.

⁷⁶ Vidjeti presudu od 6. ožujka 2018., Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, t. 35. i 36. i navedena sudska praksa).

⁷⁷ Vidjeti presudu od 9. veljače 2022., Sped-Pro/Komisija (T-791/19, EU:T:2022:67, t. 91.)

⁷⁸ Vidjeti presude od 26. listopada 2021., PL Holdings (C-109/20, EU:C:2021:875, t. 45. i navedenu sudsku praksu) i od 6. ožujka 2018., Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, t. 58. do 60. i navedenu sudsku praksu).

⁷⁹ Vidjeti presudu od 6. ožujka 2018., Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, t. 55. i navedenu sudsku praksu).

164. Podnositelji protužalbe u prilog svojoj protužalbi tvrde da pravilnik o arbitraži o kojem je riječ ne uređuje pravu trgovačku arbitražu i treba ga ocijeniti na istoj osnovi kao u predmetima Achmea i PL Holdings, s obzirom na to da je CAS-ova isključiva nadležnost za sportaše slična onoj koju države članice imaju za privatne stranke u okviru bilateralnih ugovora o ulaganjima. Međutim, smatram da se rasuđivanje izneseno u tim predmetima u svakom slučaju ne može primijeniti na pravilnik o arbitraži o kojem je riječ, osobito s obzirom na različitost arbitražnih postupaka.

165. Za razliku od predmeta Achmea i PL Holdings, koji su se odnosili na (bilateralni) ugovor (o ulaganju) sklopljen s državom članicom i na načela uzajamnog povjerenja i lojalne suradnje između država članica, kojima se te države sprečavalo da privatnim strankama dopuste pokretanje sporova pred tijelom koje nije dio pravosudnog sustava Unije⁸⁰, arbitraža o kojoj je riječ u glavnom postupku primjenjuje se na odnose između privatnih stranaka i međunarodnog sportskog saveza (a ne države članice). Stoga, kao što je to Opći sud naveo u točki 162. pobijane presude, uspostava CAS-a ne proizlazi iz ugovora kojim su države članice pristale izuzeti iz nadležnosti vlastitih sudova sporove koji se mogu odnositi na primjenu ili tumačenje prava tržišnog natjecanja. Slijedom toga, zbog prethodno navedenih razloga treba odbiti primjenu po analogiji načela koja proizlaze iz tih presuda.

166. Kao drugo, valja napomenuti da podnositelji protužalbe i Komisija prigovaraju Općem sudu da nije uzeo u obzir konkretne načine pokretanja sportske arbitraže i osobito činjenicu da ona nije stvarna trgovačka arbitraža koju su slobodno dogovorile dvije stranke, nego arbitraža koju je ISU jednostrano i isključivo naložio sportašima pod prijetnjom zabrane sudjelovanja u natjecanjima koja organizira taj savez, a time i nemogućnosti da se bave svojom profesijom.

167. Iako možda doista postoji neravnoteža između ovlasti sportskog saveza i sportaša, za koje se može smatrati da nemaju drugog izbora nego pristati na pravila tog saveza⁸¹, smatram da se, dok god se, s jedne strane, CAS-ova neovisnost i nepristranost ne dovode u pitanje i, s druge strane, CAS-ovo pokretanje arbitraže može opravdati legitimnim interesima povezanim sa zahtjevom da sporove u području sporta rješava specijalizirano sudsko tijelo⁸², takav argument ne može prihvatiti.

168. Stoga smatram, kao i Opći sud, da pravilnik o arbitraži o kojem je riječ ne može konkretno i sâm po sebi povećavati ograničenje tržišnog natjecanja uzrokovano ISU-ovim pravilima o prihvatljivosti.

169. S obzirom na prethodno navedene elemente, smatram da valja odbiti prvi protužalbeni razlog.

V. Zaključak

170. S obzirom na prethodna razmatranja, predlažem Sudu da odluči na sljedeći način:

- ukida se presuda Općeg suda Europske unije od 16. prosinca 2020., International Skating Union/Commission (T-93/18, EU:T:2020:610);

⁸⁰ Vidjeti presude od 26. listopada 2021., PL Holdings (C-109/20, EU:C:2021:875, t. 45. do 47.) i od 6. ožujka 2018., Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, t. 58. do 60.).

⁸¹ Vidjeti presudu ESLJP-a od 2. listopada 2018., Mutu i Pechstein protiv Švicarske, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, t. 113. do 115.

⁸² Vidjeti točke 157. do 159. ovog mišljenja.

- predmet se vraća na ponovno suđenje Općem sudu Europske unije;
- protužalba se odbija;
- o troškovima će se odlučiti naknadno.